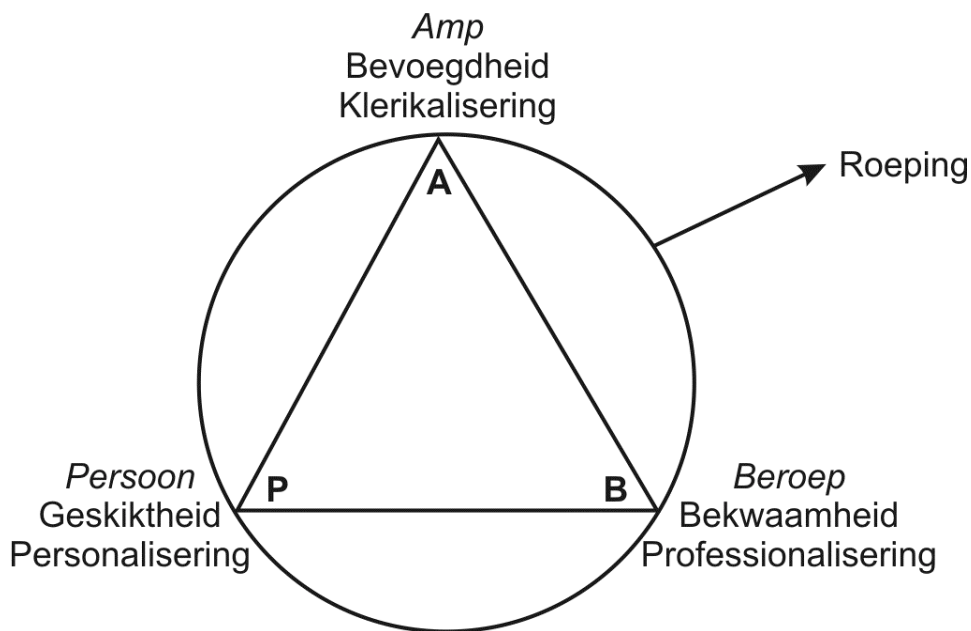

2. Die Pastor.

In die gekose metodiek handel dit oor die vraag: *Wie* doen *wat?*, met die uitbreiding: ten opsigte van *wie*. Die predikant is die persoon ten opsigte van wie die kerkverband moet optree. Daar is aangetoon dat die predikantekorps in die nood verkeer en dat die nood nie genoegsaam aandag geniet nie. In hierdie hoofstuk gaan dit oor die beantwoording van die vraag: Wie is die predikant? Dit word gedoen deur 'n profieltekening van die predikant te gee en deur die noodsaaklikheid, al dan nie, van 'n definisie te bespreek. Vervolgens word kortliks na die geskiedenis van die predikant gekyk. Daarna word die tekening gedoen aan die hand van die volgende skema wat deur Heitink (2002:181) gebruik word. Dié studie doen egter 'n noodsaaklike toevoeging: sy geroepenheid. Die sirkel wat Heitink om die driehoek getrek het om die eenheid en samehang aan te dui, word hier gebruik om die roeping van die pastor mee aan te dui. Roeping is die saak wat die verskillende komponente byeenbring en -hou.

Figuur 2. Die predikant

Die skema word gebruik om identiteit en kompetensies van die predikant te omskryf. Die identiteit sal aan die hand van vier bepalende aspekte in die lewe en werk van die predikant, naamlik roeping, persoon (gesiktheid), beroep (bekwaamheid) en amp (bevoegdheid) beskryf word. Die kompetensies word aan die hand van literatuur ondersoek en onder die hoof: beroep/bekwaamheid behandel word. Die tekening word voltooi deur te let op die veranderende rol van die pastor in vandag se wêreld en enkele opmerkings te maak oor die toekoms van die pastor.

2.1. 'n Definisie?

Toe met die omskrywing van die konsep predikant begin is, het die navorser gevind dat in sy hele teologiese boekery daar geen duidelike teologiese definisie vir die woord predikant is nie. Dus moes hy hom eerstens wend tot ander bronne vir omskrywings. In woordeboeke is gesoek onder die woorde *dominee*, *predikant* en *pastor*. Die drie begrippe is gekies omdat dit in hierdie studie 'n belangrike rol speel. In die nagaan van die woorde het dit geblyk dat daar 'n groot verskeidenheid van betekenis aan die woorde geheg word.

Toe met die omskrywing van die konsep predikant begin is, is gevind dat daar geen enkelvoudige, of duidelike omskrywing van die begrip dominee, of predikant bestaan nie. Woordeboeke is nagegaan vir die begrippe dominee, predikant en pastor. Die drie begrippe is gekies omdat dit in hierdie studie 'n belangrike rol speel. In die nagaan van die begrippe het dit geblyk dat daar 'n groot verskeidenheid van betekenis aan die woorde geheg word. De Stadler (1994) teken dominee onder die volgende betekenisvelde aan: *Meedeel, gesaghebber, prediking en geestelike*. Die begrip het ook dikwels negatiewe betekenis wat daarop dui dat dominees gekant is teen verandering (Labuschagne et al, 1993).

Die term predikant word meer beskryf uit 'n amptelike oogpunt (Odendal et al, 1994), terwyl pastor weergegee word as die titel van 'n dominee (Labuschagne et al, 1993).

Uit hierdie omskrywings is dit duidelik dat daar buite die kerk nie 'n helder begrip is van wat 'n predikant presies is nie en daar is baie negatiewe konnotasies, wat aan die begrip geheg word.

Ook binne die kerk is daar nie eenstemmigheid oor wie die predikant is en wat hy behoort te doen nie. Die eerste beeld wat mense gewoonlik van 'n predikant het, is dat hy 'n prediker is. Predikante self glo dat die prediking hulle eerste prioriteit in die bediening is. Gemeentes glo dit ook. Advertensies om vakatures in die Kerkbode bekend te stel, vereis dikwels dat kandidate beskikbaar moet wees vir 'n onderhoud **en preekbeurt**. Nel (2001:100) meld dat uit die talle navrae wat teologiese skole van gemeentes ontvang wat op soek is na 'n jong predikant, die predikant se vermoë om te preek telkens bo aan die lys van gemeentes se vereistes is. Dit is opmerklik dat wanneer die literatuur nagegaan word, daar telkens by die prediking begin word as daar oor die predikant geskryf word, maar dat daar ook spoedig 'n deurmekaarloop van begrippe plaasvind.) "*Practical ministry can never be anything less than the ministry of the Word.*" (Adams 1979:2). 'n Voorbeeld van die vermenging van terme is Den Boer (1981:14). Hy noem dit 'n hoë roeping om 'n *Verbi Divini Minister* te kan wees. Predikantwees is "*koninklijk onderscheiding*", omdat hy as ambassadeur die heil bemiddel tussen die hoë God en die mens. Dan gaan hy voort en noem iemand wat die *herdersamp* (my kursivering) beklee, 'n

geseënde mens (De Boer 1981:15). Dit is tog meteens duidelik dat die term *herder* veel meer inhou as net prediking. Die Engelse terme *pastoral* en *shepherding* moet ook hier in berekening gebring word. Hiltner (1958:15) het aangetoon dat in die gereformeerde tradisie alles wat die pastor gedoen het *shepherding* was. Dus 'n oorkoepelende term. 'n Tweede gebruik van die term is afgelei uit die Griekse woord *poimen*, wat beteken om na die kudde om te sien. Vir Hiltner het *sheperding* meer met 'n houding te doen en *pastoral* meer met struktuur. Die belang van Hiltner is dat hy, naas prediking, ook op ander aspekte van die pastor se werk klem lê. Hy skryf dat dit nie saak maak wat die taak van die predikant binne die groter roeping en professie van die bediening is nie, elke predikant is 'n *shepherd* en daarom 'n pastorale teoloog (1958:32).

In die soeke na 'n definisie moet daar eerder gekyk word na die amp van die predikant. Daar is in die algemeen konsensus dat die predikant 'n ampsdraer is. Die woordeboeke beskryf die term as 'n openbare betrekking waartoe iemand benoem is, ook 'n bediening of 'n pos (Labuschagne et al, 1993). Daar word egter nie hier gepoog om vanuit hierdie hoek 'n definisie van 'n predikant te formuleer nie, aangesien die hele kwessie van die amp later in die hoofstuk en ook in die volgende hoofstuk aan die orde kom. Die probleem met 'n definisie vanuit 'n ampsbenadering is dat die predikant dan weereens gereduseer word tot sy funksie en die mens weer agter die amp verdwyn. Dit blyk nie op een lyn te wees met die Bybelse siening dat God die mens volledig ernstig opneem nie. Waar dit later in hierdie hoofstuk blyk dat die persoon van die pastor al hoe belangriker word, is dit noodsaaklik dat die persoon agter die amp ernstig geneem sal word. Elke predikant asook die kerk sal daarteen moet waak dat die mens agter die ampsdraer verdwyn.

Die vraag is: Is dit hoegenaamd nodig of moontlik om 'n definisie te formuleer wat die predikant altyd en in alle omstandighede kan omskryf? Die probleem met 'n definisie is dat elke predikant dan aan die hand van die definisie gemeet kan word en, waar 'n individu dan afwyk van die definisie, kan die predikant self of sy gemeente probeer om hom of haar in die raamwerk van 'n definisie te laat inpas. So 'n definisie sal eerder daartoe bydra dat die begrip vir die posisie en werk van die predikant verskraal word, dít juis in 'n tyd, soos wat aangetoon sal word, waarin die taakoms krywing van die predikant geweldig verander en uitbrei. 'n Klinkklaar definisie sal dit vir die predikant moeilik maak om noodsaaklike aanpassings te maak in sy persoon en werk wat, op sy beurt, weer die hele doel van hierdie studie in die wiele sal ry.

Daarom word eerder 'n profieltekening van die predikant gedoen. Dit word gedoen deur eerstens 'n naam te vind vir wat vandag as *die predikant* staan.

2.2. Dominee of pastor?

Watter benaming is die geskikste om die amp van predikant mee te beskryf? Daar moet onderskei word tussen die *aanspreektitel*: dominee, en die *ampsnaam*: predikant. Hierbo is dominee en pastor genoem. Die benaming *dominee* kan as uitgedien beskou word. Dit is afgelei van die Latynse *Dominus* (heer) en *domus* (huis). Dit gee aan die pastor 'n verhewe status in die wêreld en pas nie by die Bybelse beeld van *dienaar* nie (Heitink 2002:14).

Die naam pastor is, volgens sommige (Kalthoff 1998:143), die mees gebruikte naam vir die beroep. Vandag het die populariteit van die naam verseker ook met die privatisering, individualisering in die samelewing en die prominensie van hulpverlening in die "Kliniese Pastorale Vorming" (Heitink 2001:200) te doen. "Hierdie naam dra meer as funksie. Dit behoort meer so tot die wese van die beroep as ander." (Nel 2004:604.) Ook Moe (1995:xii) kies vir die term om gebruik te word vir enige ander term wat 'n persoon aandui wat die geestelike leier is van 'n gemeente.

In A-Z(2007:2) (Die A-Z Handleiding aangaande predikante van die Nederduitse Gereformeerde Kerk 2007 = A-Z 2007) word só oor die benaming geskryf: "In die beleid is uiteindelik gekies om die naam 'predikant' te behou. Daar is wye ooreenstemming dat dit nie die mees beskrywende naam vir hierdie bediening is nie. Die naam is histories te verstaan en te waardeer. Hierdie persone doen meer as preek. Die naam wat internasionaal die meeste gebruik word is dié van 'pastor'. Waarskynlik is die mees aanduidende naam vir die tyd en behoeftes van die tyd dié van 'publieke predikant'. Die eis van leierskap is nie nuut nie, maar krities. Die aard van hierdie leierskap word in besonder deur die begrip 'pastor' vertolk. Hierdie leierskap verskil van die van alle gelowiges in die gemeente daarin dat dit 'n bepaalde toegesegde publieke karakter dra. Onder andere in die lig van die feit dat die Kerkorde reeds verskeie name vir hierdie beroepsgroep gebruik, is besluit om voorlopig te volstaan met die naam 'predikant'." Die Handleiding maak slegs 'n voorlopige keuse, maar hier word die begrip 'pastor' voortaan gebruik.

2.3. Geskiedenis van die pastor

2.3.1 Die predikant in Nederland

Heitink(2001) gee 'n uiteensetting van die geskiedenis van die dominee. Die gestalte van die predikant is deur die eeue deur die konteks bepaal. Heitink verdeel die geskiedenis van die predikant in sekere tydperke en toon aan hoe die konteks van die samelewing die gestalte van die kerk bepaal en dat die konteks van die kerk weer op sy beurt die gestalte van die predikant bepaal. Vir hom is die belangrike vraag waar die *dominee* vandaan kom (Heitink 2002:23). Enige persoon wat die predikant beter wil verstaan, moet hierdie boek van Heitink lees. Slegs die eerste spore wat hy aantoon word hier weergegee en dan 'n skematiese opsomming gegee van sy boek van oor die 300 bladsye. Eers het die gemeente mense aangewys vir bepaalde dienste, waaronder leierskap, omdat ontdek is dat hulle daarvoor die nodige gawes ontvang het. Hierdie mense het mettertyd die benaming *ampsdraer* gekry. Die samelewing van die sestiende eeu was verdeel in verskillende klasse en

die ampsdraers is verbind met die sogenaamde “deftige stand” en die amp van predikant het kerklike trekke begin vertoon. Met die hervorming van Martin Luther is die ampsbediening gegrond in die algemene priesterskap van die gelowiges.

In Nederland het die gemeente, en nie die amp nie, die basis gevorm van die kerk en veral in die vorm van die plaaslike gemeente. By Calvyn leef die gedagte dat Christus sy gemeente op aarde regeer deur sy Woord en Gees en dat Hy plaasvervangend van mense gebruik maak. Hier verskyn die dominee nou as bedienaar van die Woord (Heitink 2002:29). In die onderstaande tabel word aangedui hoe die predikant in verskillende tydperke deur die samelewing en kerk gesien is en hoe hy homself gesien het.

Samelewing	Kerk	Predikant
1560-1795	1560-1795	1560-1795
Openbare amp in 'n publieke kerk, openbare bid en dankdae	Diens aan die Woord, kerkregering en tug	Huisbesoek, sieketrooster.
1795-1848	1795-1848	1795-1848
Samelewing	Kerk	Predikant
Volksopvoeder en handhawer van goeie orde.	Voorsitter en notuleerder in kerkraad	Klem op kategetese deur die jaar.
1848-1892	1848-1892	1848-1892
Samelewing	Kerk	Predikant
Man van aansien, kulturele rol, skrywer en digters	'n Binnekerklike beroep, evangeliedienaar.	Word afhankliker van gunste van die kerkvolk.
1892-1960	1892-1960	1892-1960
Samelewing	Kerk	Predikant
Predikant verdwyn uit die sosiale beeld. Het soms nog 'n publieke rol in politiek en samelewing.	Word ook 'n liturg, al meer aandag aan pastoraat.	Die rol van die predikant as hoof van die gesin en die lewe in die pastorie dien as voorbeeld.
1960- vandag	1960- vandag	1960- vandag
Samelewing	Kerk	Predikant
Publieke rol uitgespeel, diakonale rol bly, geestelike rol al hoe belangriker.	Professionalisering, klerikalisering en personalisering vind plaas, Vrou in die amp. Spesialisasie en werkbegeleiding. Al meer nadruk op die pastorale aspek van die beroep	Word 'n pastor. Meer klem word gelê op die persoon van die predikant. Moet voldoen aan uiteenlopende religieuse behoeftes van lidmate.

Hy toon duidelik aan dat die dominee van die verlede nie meer bestaan nie. Hy is nie meer die openbare figuur wat tot die belangrike mense in die samelewing behoort nie. Hy is nie meer die volksopvoeder en bewaker van die goeie sedes wat vaderlandsliefde aanvuur nie. Hy staan nie meer Sondae voor 'n vol kerk nie. Sy getal werkterreine het al meer geword. Heitink beskryf die verandering van die laaste paar dekades as: *Professionalisering*, *personalisering* en *klerikalisering* (Heitink 2002: hoofstuk 6). Die kerk gee, soos nog nooit tevore nie, aandag aan die praktiese skoling, begeleiding en naskoling, maar die aanvraag daarvoor word al hoe groter. Dit gebeur omdat die druk op die **persoon** van die predikant al hoe groter word.

2.3.2 Die predikant in Suid-Afrika.

Hierdie baie goeie en bruikbare oorsig van Heitink het egter in die Suid-Afrikaanse konteks beperkte toepassing. Dit is juis Heitink se korrekte uitgangspunt, dat die konteks die gestalte van die predikant bepaal, wat die toepassing daarvan beperk, want die predikant het van die begin af in Suid-Afrika in 'n totaal ander konteks opgetree. Die eerste predikant aan die Kaap was ds. Joannes van Arckel wat in Augustus 1665 aan die Kaap aangekom het (Van der Watt 1976:7). Toe die eerste sinode op 2 November 1824 konstitueer, was daar slegs 14 gemeentes, waarvan 12 teenwoordig was. Een gemeente was vakant (Beaufort-Wes) en Cradock het nie 'n afgevaardigde gestuur nie (Van der Watt 1976:41). Wanneer mens net die afstand tussen Cradock en Kaapstad in ag neem en dink dat 13 predikante vir die hele geografiese gebied verantwoordelik was, gee dit al aan 'n mens 'n idee van die konteks waarbinne die predikant moes optree en wat aan hom gestalte gegee het. Dit was pioniersomstandighede. Die predikant het opgetree in 'n omgewing sonder enige noemenswaardige infrastruktuur, waar hy met gebrekkige riglyne moes optree. Die kerk aan die Kaap het wel die Dordtse kerkorde gevolg, maar die predikant moes hom aan streng bepalings van die owerheid hou. So was daar 'n bepaling dat 'n politieke kommissaris na kerkraadsvergaderings gestuur is, wat moes toesien dat alleen kerklike sake op kerklike wyse deur die vergadering behandel word. Die kommissaris sou ook besluite en versoeke van die vergadering aan die owerheid voorlê (Van der Watt 1976:29).

Hierdie pioniersomstandighede het die predikant gedwing om self sy weg te vind in hierdie omstandighede en die manier waarop die predikant sy weg gevind het, het hom 'n leier in die gemeente, maar ook in die samelewing, gemaak. Die predikant het telkens die nood in die samelewing raakgesien en in die poging om die nood op te hef, het die predikant 'n al hoe groter leiersfiguur geword. Gebiede waarop die predikant leiding geneem het sluit in: onderwys, armsorg en die kulturele gebied.

Die predikant se betrokkenheid by die onderwys is byna vanselfsprekend as in ag geneem word dat die eerste 44 predikante aan die Kaap byna almal Nederlanders was en dat hulle die gereformeerde tradisie aan die Kaap oorgeplant het (Van der Watt 1976:23). Vir die predikant aan die Kaap sou die onderwys daarom vanselfsprekend

belangrik wees. Alhoewel die kategetiese onderrig met die oog op die aflegging van belydenis van geloof die fokuspunt was, het die kerk en predikant besef dat 'n mate van skoolonderrig hiervoor ook belangrik was. Kategese en skool het hand aan hand geloop (Van der Watt 1976:57). In Tulbagh en Swartland het die predikant en die sieketrooster die onderwys behartig (Van der Watt 1976: 59). De Mist wou later die onderwys onttrek van die direkte invloed van die kerk. Na die tweede Britse besetting het goewerneur Cradock die kerk en onderwys weer aan mekaar verbind as 'n redmiddel vir die onderwys, en was skole onder direkte toesig van die kerk (Van der Watt 1976: 60). Ook na die Groot Trek, toe die onderwys in die Vrystaat en Transvaal in 'n krisis verkeer het, was dit weereens 'n predikant (Andrew Murray) wat die impetus was dat die staat meer aandag aan die onderwys gegee het en beter voorsiening gemaak het vir die verskaffing van onderwysers (Van der Watt 1977:63). Hierdie vermelding deur van der Watt teken miskien die rol van die predikant in die onderwys die beste. Hy het nie altyd die onderwys self behartig nie, maar was deurentyd betrokke en het dikwels as impetus vir belangrike ontwikkelings gedien. Hierdie tendens word vandag voortgesit deur predikante se betrokkenheid by die daarstelling van 'n nuwe godsdiensbeleid in staatskole (2003).

Ook wat die armsorg betref was die predikant dikwels aan die voerpunt van inisiatiewe om toestande te verlig. Gebrekkige kerklike organisasie aan die beginjare het die staat gedwing om die armsorg self te behartig, maar met die stigting van die eerste gemeente in 1665 het die Kaapstadse kerkraad die diens van barmhartigheid oorgeneem (Van der Watt 1976: 54). Onder die kategorie *armes*, het nie net behoeftiges geval nie, maar ook siekes, bejaardes, weduwees en weeskinders. In hierdie verband kan gedink word aan die betrokkenheid van ds. Abraham Kriel by wat vandag as die Abraham Kriel Kinderhuis bekend staan. Ook hierdie tendens leef vandag voort. Dink maar aan ds. Johan Krige en die Beeld se Kinderfonds.

Ook op kulturele gebied het predikante behoeftes raakgesien en daaraan aandag gegee. Daar is die rol van taalstryders soos ds. S.J. du Toit. Die meelewing van predikante met die lewe van die volk, waarvan hulle deel uitmaak, is ook 'n saak wat vermelding verdien. So was daar ds. Paul Roux wat in die Tweede Vryheidsoorlog 'n veggeneraal aan Boerekant was en ook ds. J. D. Kestell wat as predikant 'n besondere bydrae tot die geestelike versorging van kommandoede tydens die oorlog gelewer het.

Ongelukkig kan daar nie nagelaat word om die rol van predikante ook by een van die ongelukkigste hoofstukke in die geskiedenis van Suid-Afrika te vermeld nie, naamlik die hoofstuk oor apartheid. Die kerk, en by name predikante, het in hierdie stryd aan weerskante 'n leidende en bepalende rol gespeel. Serfontein (1982:63), haal dr. E.P.J.Kleynhans aan wat na sy verkiesing as moderator van die Algemene Sinode op 'n vraag waarom die kerk altyd die regering navolg, geantwoord het dat dit nie die kerk is wat die regering volg nie maar andersom en dat die kerk eerste was met 'n beleid van afsonderlike ontwikkeling sedert 1850. Wanneer Kinghorn (1986:100 e.v.) nagegaan word in verband met die soeke na 'n eksegese vir die fundering van apartheid, verskyn daar name van predikante wat letterlik volksbesit geword het: J.D. du Toit (Totius, Gereformeerde Kerk), E.P. Groenewald, G Cronje, J.D. Vorster en J.H. Kritzinger. Daar

was in hierdie tyd ook verskeie predikante wat die bediening verlaat het en die politiek of joernalistiek betree het. Hieronder tel name soos D.F. Malan, A.P. Treurnicht, D de Villiers, W.J. Lubbe en vele ander. Ook in die stryd teen apartheid tel die name van verskeie predikante. Die name van Beyers Naudé, David Bosch, Ben Keet, en Ben Marais is seker die bekendste.

Benewens die predikant se betrokkenheid, soos hierbo aangedui, was daar ook ander faktore wat die predikant sy prominente plek in die kerk en samelewing gegee het. Prof. P.B. Watt, emeritus professor in Kerkgeskiedenis en Kerkreg aan UP het in 'n persoonlike onderhoud telkens die woord "Godsman" gebruik wanneer hy na die rol van die predikant in die geskiedenis verwys. Dit sluit nou aan by 'n sentrale tema in hierdie studie en dit is van geroepenheid. Predikante kon 'n bepalende rol op verskeie terreine speel omdat hulle as ware geroepenes opgetree het. In dié verband dien die name van proff. J.J. de Klerk en J.A. Heyns vermeld te word vir die rol wat hulle as ware geroepenes in die kerk gespeel het. Die pastorale versorging van predikante moet ook ten doel hê om diensknegte van die Here te bewaar en toe te rus om hulle rol in die kerk en samelewing te speel.

Heitink (2002:13) vra die vraag hoe dit moontlik is dat die kerk van die Reformasie, al is dit ook onbedoeld, 'n domineeskerk geword het. In Suid-Afrika het die invloed van die kollegiale kerkregeringstelsel 'n belangrike bydrae daartoe gelewer. Die kollegialisme het deur staatswetgewing tot die kerk deurgewerk (Kleynhans 1982:88). In 1816 het koning Willem die sogenaamde Algemene Reglement aan die kerk opgelê. Die eerste sinode van die NG Kerk in 1824 het die Algemene Reglement as grondslag geneem vir die bestuur van die NG Kerk en dit het die kollegialisme se invloed hier laat geld. Hanekom (1951:178) beskryf hierdie invloed as onkruid op die akker van ons godsdienstige lewe. Die gevolg van hierdie invloed was dat die dominee net nog belangriker geword het met negatiewe gevolge vir die hele kerk en, nie in die minste nie, vir die dominee self.

Die laaste belangrike faktor wat as rede genoem word vir die belangrike posisie wat die dominee in die kerk inneem, is die feit dat die dominee vir baie jare die enigste geleerde persoon in die gemeente was. Dit het hom iemand gemaak waarna opgekyk is vir raad in verband met omtrent enige aangeleentheid. Hierdie situasie het tot in die onlangse verlede in die mate voortgeduur dat Prof. J.J. de Klerk in 1977 klas teologiese studente in die gewaarsku het om te onthou dat hulle nie meer die enigste gradueerdes in die gemeentes is nie.

2.4. Profiel van 'n pastor.

Profieltekening

Dit is duidelik dat daar twee hoofkomponente moet wees in 'n omskrywing van wat 'n pastor is. Die eerste is die van Woordverkondiger en alles wat daarmee saamgaan en die tweede is die van hulpverlener en alles wat dit behels. Alhoewel dit reeds gestel is dat die prediking nie die enigste faset in die roeping van 'n pastor is nie, kan geen persoon 'n pastor wees sonder om, al is dit net by geleentheid, te preek

nie. Prediking is ook nie net beperk tot die erediens nie. In die pastorale optrede van die pastor kom daar dikwels momente van Woordverkondiging ter sprake en dit is van die uiterste belang dat die pastor ook in hierdie gevalle die Woord reg en verantwoordelik gebruik. Dit verklaar die belang van goeie teologiese en eksegetiese opleiding. Dit is waar Thurneysen se siening van die pastoraat as verkondiging van die Woord aan die enkeling 'n waarheidsmoment bevat wat steeds geldig is. Wanneer die studie die oog wil open vir die toenemende pastorale rol van die pastor, wil dit geensins die belang van die prediking relatiewe nie.

Dit is duidelik dat die twee nie slegs hoofkomponente is nie, ook nie parallel bestaan in die bediening van die pastor nie, maar wel ten nouste verweef is. Daar is 'n verkondigingsmoment (of, soos verkies, 'n moment om die evangelie te kommunikeer) in die pastoraat. In die prediking is daar weer pastorale momente. Laasgenoemde kom na vore in wat Nel (2001:106) 'n pastorale openheid noem wanneer die prediker begin met die waargenome nood wat die mense na die kerkbank bring. Daarom is meeste van die eienskappe wat nodig is om 'n pastor te wees, ook nodig wees om 'n prediker te wees. Daar is wel verfyning nodig om die roeping van *pastor wees* nader te omskryf. Hiermee word nie te kenne gegee dat party pastors geroep is om te preek en ander om pastors te wees nie. Daar word slegs aangedui dat daar in die pastorale werk ook ander aspekte bykom wat nodig is om 'n goeie pastor te kan wees.

Die profiel word hier bespreek onder twee hoofde, naamlik die identiteit en die kompetensies van die pastor.

2.4.1 Die identiteit van die pastor.

Algemeen.

Identiteit is eerder iets wat jy *is* as iets wat jy *het*, en is 'n sosiaal gekonstrueerde werklikheid (Nel 2005:461). Dit is belangrik, soos deur verskeie gedagterigtings in die pastoraat uitgewys word, dat identiteit relasioneel verstaan moet word. Die pastor, soos ander mense *beleef* identiteit, en *demonstreer* identiteit in die manier waarop hy met God, met die self, met die naaste en met die werklikheid omgaan. Met hierdie omskrywing as uitgangspunt, kan nou gekyk word na die identiteit van die pastor.

Die pastor het sonder twyfel 'n ingewikkelde taak. Van Dam (2003:19) omskryf dit as:

Veelvuldige take waarin die pastor 'n verantwoordelikheid het.

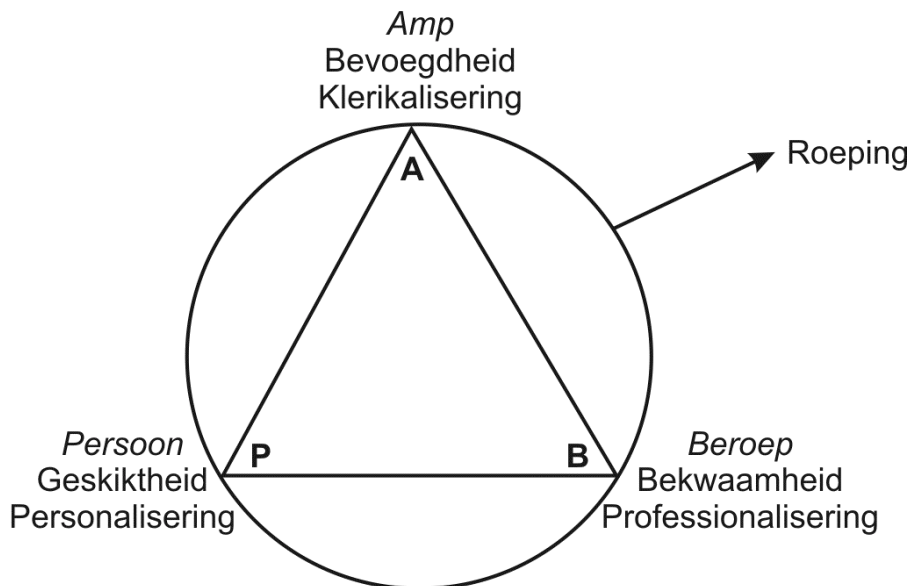
Uiteenlopende verwagtings van mense.

Verskillende geloofsbelevensisse.

Tendense van die tyd, soos 'n gemarginaliseerde kerk.

Van Dam (2003:20) verkies om nie gebruik te maak van die klassieke indeling van die pastor as professionele, gelowige en mens nie. Hy verkies om saam met Heitink te werk vanuit die perspektief amp, beroep en persoon. Heitink (2002:181) gebruik

die terme geskiktheid, bekwaamheid en bevoegdheid. Daardie indeling word ook hier gevolg met, as 'n noodsaaklike invoeging, sy geroepenheid. Die sirkel wat Heitink om die driehoek getrek het om die eenheid en samehang aan te dui, word hier gebruik om die roeping van die pastor mee aan te dui. Roeping is die saak wat die verskillende komponente byeenbring.

2.4.2 'n Pastor is 'n geroepene.

Die pastor staan in die algemeen bekend as 'n geroepene. Dit beteken vir die meeste mense dat die pastor nie uit eie wil besluit het om aan te meld vir teologiese studies nie, maar dat hy dit doen uit die oortuiging dat die Here aan hom of haar 'n opdrag gegee het om hierdie werk vir Hom te doen. Vroeër is dit oor die algemeen aanvaar dat die pastor sy opdrag van God af kry en dat dit 'n besondere roeping is. Vandag is dit nie meer die algemeen aanvaarde standpunt nie. 'n Besoek aan 'n aantal Nederlandse webblaaie toon dat daar groot klem gelê word op die feit dat elke gelowige geroep word om in die Here se diens te staan en dit is korrek (Rothuizen 2007). Te Hennepe (2007) gaan selfs so ver om te beweer dat mense wat gegryp is deur die nood van die wêreld het nie 'n roeping nodig nie, maar eerder "n skop onder die ..." (my eufemisme). Hy maak die stelling want:

Ons ken God en weet wie Hy is.

Ons het 'n boodskap wat die wêreld verander.

Ons het 'n bestemming waar ons die boodskap kan bring.

Die vraag is dus nie of ons 'n roeping het nie, maar hoe ons dit kan gehoorsaam. Dit is egter ook duidelik dat die uitsprake oor roeping nie die diens van Christene in die wêreld deur die nood van die wêreld wil laat bepaal nie, daarvoor word daar te veel ander uitsprake gemaak wat tog getuig van die betrokkenheid van die Here as oorsprong by dit wat die mens in sy diens doen. So word op dieselfde webblad gesê dat dit 'n besondere voorreg is as God jou uitkies om 'n bepaalde taak uit te voer en

dat baie mense konkrete leiding van die Here ontvang om 'n bepaalde taak in die koninkryk uit te voer. Ook Kaptein, wat later aan die orde, kom praat in een asem van die "job" van die pastor en dat die geestelike gebeure van die roeping nie uit die oog verloor moet word nie.

Om die roeping van die pastor te beskryf, is makliker as dit afgeteken staan teen wat dit **nie** is nie.

2.4.2.1 Geen algemene roepingservaring.

In die roeping van mense deur God is daar elemente wat nie rasioneel of wetenskaplik verklaar kan word nie. Om dit te illustreer word twee verhale van mense se roeping vertel. Eers dié van Heitink (2002:300-303) en dan dié van 'n persoonlike ervaring.

Heitink vertel dat hy van kleins af die kerk interessant gevind het, veral die dinge wat hy nie verstaan het nie. Hy was dus van kleins af kerklik gesosialiseer. Toe hy omtrent agt jaar was, het hy saam met sy ma na 'n sendeling uit Indië gaan luister en was diep onder die indruk van wat hy gehoor het. Op pad huis toe het hy aan sy ma vertel dat hy ook 'n pastor wou word, verkieslik 'n sendeling – wat hy klaarblyklik nooit geword het nie. Sy verhaal verloop van skynbaar onbelangrike gebeurtenisse tot 'n verbintenis wat met die gewigtige woord *roeping* beskryf word.

Die verhaal van my persoonlike ervaring is die van 'n seun wat tydens advent in standerd agt (1971) tydens die oggenddiens na "ou dominee" geluister het. Hy was vir my die verpersoonliking van alles wat 'n pastor nie moet wees nie. Die teks was Genesis 3. By die lees van die teks het ek by vers 9 vasgehaak: Maar die Here God het na die mens geroep en vir hom gevra: "Waar is jy?" Ek weet van die res van die diens niks, want ek het self preek gemaak oor die teks. Sowat ses maande later het ek die verbintenis gemaak om pastor te word en is dit nou al vir vyf-en-twintig jaar. Ek was nie bewus van enige snaakse gevoel, of verskyning van die Here nie. Selfs die ervaring van die Emmausgangers: "Het ons hart nie warm geword toe Hy op die pad met ons gepraat en vir ons die Skrif uitgelê het nie?" (Lukas 24), het ek nie gehad nie. Tog was dit een van die vormende oomblikke van my lewe al het ek dit eers in 2005 gewaag om oor die teks te preek

In "Word predikant" (2005) word kommentaar gelewer op die poging van die "Samen op Wegkerken" om pastors te werf. Die vraag is: Het die pastor 'n ander roeping? *"Een pastor heeft een andersoortige motivatie nodig dan een putjesschepper. Hoewel beiden een eerbare bezigheid beoefenen. Is er een goddelijke roeping nodig tot het predikambt? Dr. B. Plaisier, scriba van de SoWkerken, ontkent het niet. Maar tegelijk stelt hij vast dat er geen briefje uit de hemel valt terzake van zo 'n roeping."*

Gesien in die lig van die "onwetenskaplike" aard van bogenoemde twee verhale is dit 'n vraag of mens in 'n wetenskaplike geskrif daarvoor mag skryf. Die standpunt is dat dit in wetenskaplike terme beskryf kan word, maar nie wetenskaplik beoordeel kan

word nie. Daarom moet eerstens gestel word dat die Heer werklik te groot en uniek is om op patroonmatige wyse mense tot sy diens te roep.

2.4.2.2 Geen roeping tot prediking alleen nie.

Word die pastor tot prediking alleen geroep? Uit die persoonlike verhaal hierbo en in elke vorm wat ingevul word oor prioriteite, blyk dit dat prediking vir pastors altyd heel eerste staan. Dit kan verstaan word want die erediens op Sondag bly die geleentheid waar die pastor die meeste van die lidmate byeen sien en waaruit die gemeente se diens tot die wêreld vloei. Nel (2001:99) definieer roeping as die totale bediening van die pastor in, aan en deur die *gemeente*. Dit is 'n aanvaarbare definisie maar daar is ook 'n verruiming van die omskrywing nodig (A-Z 2007:27). (Sien 2.4.2.8 ii).

2.4.2.3 Geen ongetoetste roeping nie.

Enige persoon wat deur die Here geroep word, beland in 'n geloofskrisis, want daar moet besluit word of die roeping aanvaar en gehoorsaam moet word. In sy nou alreeds klassieke werk, *The Cost of Discipleship*, maak Bonhoeffer (1937:48) veel van die feit dat die roepstem onmiddellik gehoorsaam moet word. Dit moet gehoorsaam word omdat dit die Here Jesus self is wat roep. Aan die hand van die roeping van Levi wys hy daarop dat gehoorsaamheid beteken om alles te los en Jesus te volg, al weet die mens nie die volle inhoud van God se plan met hom of haar nie.

Die roeping vra 'n beslissing wat wys hoe die geroepene oor God dink. Gehoorsaamheid vra om soms die onlogiese te doen (Jos 6) en om alle sekuriteit prys te gee (Rigters 6).

Roeping is feitlik in alle gevalle die opdrag om die bomenslike te doen. Blackaby (1999:114) noem dit opdragte van goddelike omvang.

2.4.2.4 Roeping en weerstand gaan hand aan hand.

Dit is 'n natuurlike eienskap van die mens om God se roeping te weerstaan. Die Bybel is vol van mense wat weerstand bied teen hulle roeping. Roeping veroorsaak spanning tussen mens en opdrag. Die roeping van Jeremia kan hier as voorbeeld van die weerstand teen die roeping dien. Die spanning wat by Jeremia ontstaan, is omdat die roeping nie strook met die vrese en begeertes van Jeremia nie (Veldkamp 1978b:15). Daarby word Jeremia geroep om ondergang aan te kondig en nie redding nie. Sy opdrag bring hom ook, soos die boek duidelik uitwys, in konflik met sy volksgenote. Wat Jeremia 'n effektiewe profeet gemaak het is die feit dat in die konflik mens/profeet, die profeet gewen het en nie die mens nie.

Ook in die roeping van Esegïel moet die teensin van die profeet gebreek word. Dit is opmerklik dat die Here, wanneer Hy profete roep, hulle totale menswees betrek by hulle werk. Jeremia mag nie trou nie, Hosea moet met 'n slegte vrou trou en Esegïel

mag nie treur as sy vrou sterf nie. Die Here eis volkome oorgawe na siel en liggaam, soos Esegïel wat 430 dae op sy twee sye moes lê om die volk se sondes te dra. Dit is duidelik dat die Here mense roep tot 'n bediening in totaliteit en die geroepene moet in sy totaliteit tot beskikking van die Here wees.

Hoe moet oor hierdie weerstand teen die roeping geoordeel word? Moet dit as sondig afgewys word? Moet enige mens op wie die Heer sy hand lê dan nie so dankbaar en bly wees dat die Here aan hom of haar dink, dat die kans om in sy diens te staan met beide hande en met vreugde aangegryp moet word nie? Hierdie weerstand moet nie as sondig afgewys word nie, maar as noodsaaklike deel van enige mens se roepingsgeskiedenis beskou word. Shawchuck&Heuser (1993:64) is van mening dat sonder die weerstand, daar nie aanvaarding van die roeping kan wees nie. Sy argument is dat in God se skepping enige iets wat nie deur weerstand sterk gemaak is nie, nie kan oorleef nie. Toegepas op die pastor beteken dit dat waar die pastor sy weerstand kan oorwin, die aanvaarding van sy roeping ook soveel sterker is sodat hy in die toekoms dan in staat is om groter weerstand te kan oorwin. Hierdie (korrekte) insig is van groot belang in die bepaling van die uitkoms van pastorale sorg aan pastors. Dit beteken dat pastors deur pastorale sorg begelei moet word om hierdie weerstande te kan oorwin om hulle roeping uiteindelik met vreugde en oorgawe te aanvaar.

2.4.2.5 Geen lewenslange roeping in absolute sin nie

Dit blyk al meer dat die dae van lewenslange loopbane iets van die verlede is. Matrikulante word vertel dat hulle in hulle leeftyd drie maal van beroep gaan verander en telkens weer opgelei gaan word. Geld dit ook vir die pastor? Dit is 'n siening wat nie vinnig inslag vind in die kerk nie. Die rede daarvoor is die siening van gemeentelêde dat die pastor 'n spesiale of hoër roeping het as ander mense. Selfs met duidelike tekens dat die pastorkorps in 'n krisis verkeer, word daar baie goeie advies verskaf oor hoe die pastor sy werk beter kan doen, maar die vraag word nie gevra of 'n lewenslange roeping vir elke pastor beskore is nie. Die antwoord op hierdie vraag is vir hierdie studie belangrik omdat elke persoon in 'n beroep die vrees het om vas te brand en die begeerte het om steeds te ontwikkel. Dit bring mee dat die persoon eise aan homself stel. Kan die beroep van die pastor aan daardie eise voldoen? Die vraag is van groter belang vir jong pastors met 'n beroepsloopbaan van veertig jaar voor hulle as vir pastors wat op later leeftyd die bediening betree het en die wat nader aan aftrede is. Is daar vir iemand met hierdie *vocatio particularis* 'n funksie buite die kerk? Die verskynsel dat pastors die bediening verlaat is natuurlik nie vreemd nie, dit gebeur dikwels, maar is dit toelaatbaar? Wat die vraagstuk kompliseer is dat daar in die kerk nie veel van 'n keuse vir 'n pastor is nie. Dit is gewoonlik nie moontlik om in die kerk 'n ander funksie te vervul as gemeentepastor nie, tensy iemand pastor word in sinodale diens. Die geskiedenis van hierdie poste tesame met die huidige finansiële klimaat in die kerk, maak dit 'n baie beperkte moontlikheid. Die pastor se enigste keuse is: Bly aan in die gemeente, of verlaat die bediening heeltemal.

Die kerk het dit nog altyd so verstaan dat 'n pastor 'n lewenslange roeping het. In die Rooms-Katolieke Kerk het die ordening van die priester 'n sakramentele karakter en is onuitwisbaar (indelibes). As iemand tot priester gewy is, is hy altyd 'n priester, die amp kan nie weggeneem word nie, net die uitoefening daarvan kan weggeneem word. Die Gereformeerde standpunt is dat die amp nie aan die persoon kleef nie, maar aan die diens van die kerk, dit wat die *vocatio particularis* van die pastor se roeping is.

Die kernvraag is of God mense net tydelik kan roep en of enige roeping permanent van aard is en wie het die reg om te besluit of die roeping getermineer kan word, die geroepene (mens) of die Roeper (God)? Dit is duidelik dat wanneer dit gaan oor die *vocatio realis* en *verbalis* wat tot alle gelowiges kom, die roeping permanent is. Die vraag is of die *vocatio particularis* dan permanent is.

Hier moet daarteen gewaak word dat daar nie onbewustelik weer 'n onderskeiding insluip tussen die *particularis* van die pastor en die van ander mense soos dokters, onderwysers, boere, ens. nie. Die *particularis* van die pastor se roeping is nie van 'n hoër of belangriker orde as die van ander mense nie. As daar dan uit 'n menslike oogpunt geredeneer word en daar nie beswaar is as 'n onderwyser, boer of dokter van werk verander nie, behoort daar ook nie by die mense beswaar te wees as die pastor van beroep verander nie.

Die argument moet egter nie uit die hoek van die mens (geroepene) beantwoord word nie, maar uit die oogpunt van God (Roeper). Die mens en die kerk het al dikwels deur die eeue stellige uitsprake gemaak wat op die ou end niks meer bereik het as om God in sy almag te beperk nie. Die gevaar is groot dat wanneer oor die permanente aard van die roeping van die pastor nagedink word, dit weer kan gebeur dat stellige uitsprake gemaak word dat die Roeper in sy almag beperk word en uiteindelik die slaaf word van sy eie besluite om bepaalde mense tot 'n bepaalde bediening te roep en dan teen wil en dank met daardie besluit te moet volhard. Dit moet aanvaar word dat God in sy vrye genade 'n mens tot hierdie diens roep en dat Hy uit dieselfde vrye genade dieselfde persoon weer van hierdie roeping kan vrystel. In beginsel kan die pastor dus die roeping laat vaar om 'n ander beroep te gaan beoefen.

Die groot gevaar is dat die mens sy eie oorweging kan gebruik in hierdie saak en dit dan as die besluit van God kan aanbied. Alhoewel die formulering "gewigtige redes" (Kerkorde 2004:artikel 11) vaag is en nie bevredigend is nie, is dit tog belangrik. Dit is ook beter as om stellige uitsprake te maak wat nie water hou nie. Tog sal die kerk weer moet nadink oor hierdie formulering. Die nadenke kan aan die hand van die volgende plaasvind:

Wanneer 'n persoon aanmeld vir opleiding as pastor getuig daardie persoon van 'n bepaalde roeping en dat daar op een of ander wyse 'n ontmoeting met die lewende God plaasgevind het. Die kerk aanvaar nie daardie getuienis sonder meer nie maar toets dit heeltemal tereg.

Wanneer dieselfde persoon na 'n aantal jare in die bediening te kenne gee dat hy die bediening wil verlaat, word te kenne gegee dat die roeping nie meer bestaan nie. Dit is ook 'n getuienis en behoort ook te getuig van 'n ontmoeting met die lewende God, waarin die geroepene van sy roeping vrygestel word. Ook hierdie getuienis, behoort nie sonder meer deur die kerk aanvaar te word nie. Die kerk behoort hierdie saak met dieselfde erns te nader as die oorspronklike toetsing van die roeping. Die kerk behoort seker te maak dat die getuienis van die pastor waar is en dat die Heer hom van die bediening vrygestel het en dat die besluit nie om ander redes geneem is nie. Dit behoort deel van die normale deel van die Kommissie vir Pastorbediening se werk te wees om hierdie pastors te begelei. Ongelukkig werk dit in die praktyk so dat die Kommissie eers kennis neem van hierdie gevalle nadat die bedanking reeds deur die kerkraad goedgekeur is.

Hierdie studie lê besondere klem op die verantwoordelikheid wat die kerkverband het in die pastorale versorging van pastors. Waar pastoraat die somtotaal van die kerk se bediening aan die pastor is, behoort so 'n benadering die boodskap aan die pastor uit te stuur dat hy vir die kerk belangrik is en dat die kerk hom of haar graag in die bediening wil behou.

2.4.2.6 Wat roeping wel is.

Hierdie studie maak die aanname dat die pastor 'n geroepene is en dat dit nie maar net nog 'n loopbaan naas andere is nie en dat die oorsprong van die werk by die Here self lê. Daar is met 'n aantal negatiewe stellings verduidelik wat roeping nie is nie. Daar moet egter ook positief van die begrip rekenskap gegee word.

Vrae rondom roeping, werk, daaglikse arbeid en werkloosheid, ja, vrae rondom rus en spel en die sin van die lewe en alles wat met roeping mag saamhang, is tegelyk van die mees persoonlike en ernstigste lewensvrae wat daar is, én van die ingewikkeldste – meer nog so in ons tyd en in ons soort wêreld.

Smit (2003:6) wys daarop dat in die tyd van Luther roeping hoofsaaklik verstaan is as roeping uit die wêreld en alledaagse lewe uit na 'n klooster. Dit het 'n duidelike onderskeid gemaak tussen 'n geroepene (geestelike) en die wat nie 'n roeping ontvang het nie (leke).

Luther het baie klem daarop gelê dat almal 'n roeping ontvang het en dat dit nie nodig was om die wêreld te verlaat om aan die roeping gehoorsaam te wees nie. Dit is ook die uitgangspunt van hierdie studie. Daar het egter met die eeue veranderinge ingetree wat die mens se verstaan van sy roeping beïnvloed het. In Luther se tyd het mense mekaar se dienste en produkte nodig gehad. Dit het mense in persoonlike kontak met mekaar gebring. Dit het 'n groot invloed op die Protestantse werksetiek gehad, want om getrou in sy werk te wees het beteken dat die mens direkte liefde aan God en die naaste betoon het. Roeping en werk het dus byna dieselfde saak geword.

In vandag se wêreld met sy gevorderde tegnologie en globalisering waar meeste besigheid op die rekenaar gedoen kan word, is kontak met ander mense al minder noodsaaklik en dit word dan ook al hoe moeiliker vir die mens om sy roeping op die tradisionele manier te verstaan. Die verskuiwing raak die pastor se verstaan van sy roeping en ook die manier waarop hy sy taak verstaan. Die pastor kan maklik dink dat hy ook die werk op 'n afstand kan doen, terwyl die pastorale belading van die pastor al hoe groter word, wat juis meer persoonlike kontak vereis.

Die siening oor die roeping het soos volg verander. Roeping en werk word toenemend as identies gesien, sodat later nog net die werk oorbly, en die roeping totaal verlore gaan. Die idee van roeping vervaag en word vervang. Al wat oorbly is die toenemende beklemtoning van en waardering vir die aktiewe lewe, die daaglikse lewe van stand en taak. Die aktiewe lewe word algaande nie meer die terrein waarbinne die roeping verneem word nie, maar dit word die roeping self.

Enige onderskeid tussen beroep en roeping val weg. Al meer begin Protestante dink en glo hulle beroep *is* self hulle roeping. Of nog skerper gestel: Hulle voel nie meer hulle word geroep om as Christene in hulle beroep te staan nie, maar hulle begin aanvaar hulle word as Christene geroep om in hulle beroep te staan. Die roeping is nie meer soos by Luther, en ook by Calvyn, om te strewe om as Christen, uit liefde vir God en naaste, as moeder, as onderwyser, as amptenaar of wat ook al te leef en te werk nie, maar *om* 'n ma, 'n onderwyser, 'n amptenaar of wat ook al te *wees*, dít word toenemend die roeping.

As die roeping nie meer is om 'n Christen te wees binne jou beroep of stand nie, maar juis om jou beroep self te beoefen, word die belangrike vraag : Watter beroep behoort die mens dan te volg?

Binne die Protestantisme ontwikkel die oortuiging geleidelik dat mense hulle natuurlike, aangebore vaardighede, vermoëns of talente moet sien as aanduiding van hulle ware roeping in die lewe. So word die moderne konsep van beroepskeuses gebore. Dit bring 'n radikale breuk met Luther se siening. Deur hulle natuurlike talente en aanleg te volg, veroorloof mense hulle in toenemende mate die vryheid om te besluit wat hulle graag wil wees of doen. Dit het ook deurgewerk na die korps van pastors waar die besluit om pastor te wees toenemend 'n *beroepskeuse* is en nie die *antwoord* op 'n roeping nie.

Kaptein (1966:78), wat krities oor die roeping van die pastor skryf, praat oor die sekularisasie van die amp. Dit hang volgens hom saam met die verdwyning van die godsdiens as faktor uit die samelewing. Die godsdiens het 'n bewarende funksie in die samelewing en die verdwyning van daardie funksie lei tot 'n disintegrasie van die etiese. Die voordeel wat dit meebring is dat sekularisasie bevryding gebring het van die wetmatigheid van die godsdiens. Saam met die sekularisasie van die amp het egter ook die sekularisasie van die arbeid gekom. Volgens hom moet die pastor daaruit leer dat hy, net soos ander, 'n loopbaan of "job" het. Volgens hom kan daar net van die eie van die roeping van die pastor gepraat word indien die uitoefening van die roeping institusioneel vasgelê is en daar van die pastor verwag word om

bekende werk op 'n bekende manier te doen. Hy reken dat om dít te doen, die lewe van die pastor geweld aangedoen word, want dit is nie meer moontlik om bekende werk op 'n bekende manier te doen nie. Dit is sinloos en die pastor gaan as gevolg van die sinlose werk ten gronde (Kaptein 1966: 80). Kaptein is reg in die tweede deel van sy stelling dat dit nie meer moontlik is om bekende werk op 'n bekende manier te doen nie, maar dit is 'n té groot sprong om van daar af te gaan na die stelling dat die pastor net 'n "job" soos enige iemand anders het. Dit was en dit is in sommige opsigte steeds nodig om die pastor se uitgesonderde posisie in die kerk te relativeer, want 'n té belangrike pastor is nie 'n goeie pastor nie. Tog moet daar nie in die strik getrap word om te eindig by 'n pastor wat geen belangrikheid meer het nie. Dit sou ook nie die belange van die koninkryk dien nie.

In die jongste tyd is daar egter weer 'n verandering aan die ontwikkel in die siening oor die roeping. Dit wil lyk asof 'n sirkel voltooi word en asof daar terugbeweeg word na die begin. In sommige kerklike kringe word dit nou van voor af uitsluitlik gebruik vir die oortuiging dat iemand in voltydse geestelike en kerklike diens wil gaan staan, soos in die roeping om pastor te word. Pastors ontvang 'n roeping, ander mense beoefen beroepe – presies die soort voorstelling waarteen die Hervorming aanvanklik in verset gekom het!

2.4.2.7 Die verskil tussen roeping en beroep.

In die sekularisasieproses het die werksetiek verander en die sleutelwoord is nie meer plig nie, maar sukses. Dit het deurgewerk tot in die kerk en is sigbaar in norme vir sukses wat dikwels gebruik word om pastors en gemeentes aan te meet.

Hier moet enkele opmerkings oor sukses in die bediening gemaak word. Daar is 'n legitieme kant aan die mens, en dus ook die pastor, om te probeer slaag in die daaglikse arbeid (Kaptein 1966:83). Om te wil slaag bring die mens in kontak met die werklikheid en kry mens bevrediging in die daaglikse werk. Soos in alles het die sonde ook hierdie legitieme en natuurlike kant van die mens aangetas. Die soeke na erkenning word onafhanklik van dit wat presteer word. In die geval van die pastor wat die erkenning alleen maar by die gemeente kan kry, val die hoofaksent later op die doen van die insidenteel goeie (Kaptein 1966:83). Dit lei tot 'n gevoel van onbevrediging en dit lei tot meer werk in 'n poging om meer erkenning te kry. Die implikasies van so 'n houding vir die pastor is duidelik: Die pastor wat erkenning en sukses najaag, word al eensamer en raak meer onbevredig en dit bring mens weer by die kern van die problematiek van die pastor – alleenheid (sien hoofstuk 1).

Salter (1990:168) het geskryf oor "...*pastoral success in flourishing churches* ...". Hy skryf dat in die Nuwe Testament alles deur 'n Christologiese lens gesien word, wat Christus vergroot en die self verklein en alle prestasies in die regte perspektief plaas. Hy kom saam met Chambers tot die gevolgtrekking: "*It is required in stewards, that a man be found faithful and not successful.*" In die alleenheid van die pastor is getrouheid, en nie sukses nie, die sleutelwoord. In sy bespreking van Paulus se siening van sukses kom hy tot die gevolgtrekking dat dit vir Paulus gaan oor

karakter eerder as meetbare sukses. Paulus het nie geweet wat die begroting van enige van sy gemeentes was nie, maar hy het die gemeentede as beter mense agtergelaat (Salter 1990: 191). In sy eie samevatting oor sukses in die bediening, gee hy twee perspektiewe. Om in totale *vertroue* op God en *toegewyd* aan God, die beste te lewer (Salter 1990:195).

Hiermee is dan gemotiveer hoekom daar steeds van die roeping van die pastor gepraat word en nie maar van die pastor se loopbaan of "job" nie.

Dit is in hierdie deel ten slotte nodig om duidelik uit te spel wat die verskil is tussen roeping en loopbaan.

Die verskil tussen die werk wat 'n pastor doen en wat iemand in 'n "gewone" beroep doen, lê in die motivering waarom die beroep aangepak word. Coffin (1993: 75-83) onderskei soos volg tussen roeping en beroep:

'n Beroep wil suksesvol wees, 'n roeping waardevol.

'n Beroep wil geld maak, 'n roeping wil 'n verskil maak.

'n Beroep vereis tegniese intelligensie om vaardighede aan te leer, om uit te vind hoe om van A na B te gaan. 'n Roeping vereis kritiese intelligensie, om te bepaal of dit die moeite werd is om van A na B te gaan.

'n Roeping sien diens as die doel van die lewe, dit is nie gekant teen ambisie nie, maar sien ambisie as 'n goeie dienskneg maar 'n slegte baas.

2.4.2.8 Is die pastor se roeping anders as die roeping van ander mense?

Met die uitgangspunt dat die pastor wel 'n geroepene is, moet nou aangetoon word of die pastor uniek is in die opsig van geroepenheid. Die antwoord daarop is eerstens 'n duidelike nee, alle mense word geroep. Tweedens moet tog gelet word op die eiesoortige aard van die pastor se roeping wat hom onderskei van ander roepings.

Wanneer die Here iemand roep om 'n pastor te word, is dit nie moontlik om 'n wetenskaplike beskrywing van daardie gebeurtenis te gee nie, of om elke persoon wat aanmeld vir teologiese opleiding aan die hand van sekere wetenskaplike meetinstrumente te toets of die aanspraak geldig is of nie. Tog is daar deur die jare baie oor hierdie saak geskryf en dit het noodwendig tot 'n sekere sistematisering van die saak gelei. Bavinck (1967:iv) onderskei die volgende:

Vocatio realis of saaklike roeping.

Vocatio verbalis of woordelike roeping.

Die *vocatio verbalis* word weer onderverdeel in *vocatio externa* en *vocatio interna*.

Vocatio particularis

Vocatio providentialis

Dit moet weereens beklemtoon word dat die roeping nie net vir pastors geld nie, maar vir alle mense. Die *vocatio externa* is die omstandighede waardeur God Hom tot die mens rig (Heyns 1978:304). Die *vocatio interna* is die roeping tot die nuwe lewe en diens wat tot alle gelowiges kom. Die pastor deel hierin maar by die pastor

is daar ook die *vocatio particularis* en die *vocatio providentialis* wat belangrik is. Alhoewel hierdie roeping nie uniek is aan die amp van die pastor nie, is dit onontbeerlik vir die toetrede tot die amp.

i) Die *vocatio particularis* van die pastor

Wat is die *particularis* in die geval van 'n pastor? Dit moet nie gesien word as 'n baie spesiale of belangriker roeping as wat enige ander mens in ander beroepe het nie. Wat maak die bediening dan eiesoortig en anders as ander roepings?

Handelinge 20:28, wat ook later by die pastor *pastorum* na vore gaan kom, blyk in hierdie geval 'n sleutelteks te wees: "Pas julle self op en die hele kudde wat die Heilige Gees onder julle sorg gestel het. Soos wagters 'n kudde versorg, so moet julle die gemeente van God versorg wat Hy vir Hom verkry het deur die bloed van sy eie Seun." Paulus spreek die ouderlinge (leiers) van Efese toe. Hulle het 'n kudde (gemeente) om te versorg. Hierdie kudde is deur die Heilige Gees onder hulle sorg gestel en daar is vir die kudde betaal deur die bloed van die Seun. Dit maak die roeping van die pastor uniek. Die dokter en prokureur en ook ander beroepe het 'n kliënte- of pasiëntebasis en hulle betaal om dit te wees. In die geval van die bediening kry die pastor lidmate waarvoor reeds betaal is. Die roeping van die pastor is dus nie van 'n hoër orde as ander mense se roeping nie, tog is dit anders en die uniekheid word deur die gemeente veroorsaak. Geen mens kan 'n pastor wees sonder 'n geloofsgemeenskap nie, net soos wat geen mens 'n dokter kan word sonder pasiënte nie. Siekte, en die bekamping daarvan, is die *particularis* van die dokter. Só is die geloofsgemeenskap die *particularis* van die pastor. Daar is nie 'n onderskeid in belangrikheid tussen die dokter en die dominee nie, wel in die besondere terrein van elkeen se roeping. Die belangrike aspek hier is of die gemeente wel die *particularis* van die pastor se roeping is. Die A-Z (2007:5) druk dit soos volg uit: "Wat wel anders is in die roeping van 'n predikant is die goedkeuring en legitimering van die geloofsgemeenskap dat hierdie persoon 'n spesifieke taak in die publieke ruimte van die betrokke geloofs-gemeenskap vervul." Die belangrike van dié sin in die Handleiding is dat die tradisionele standpunt dat die gemeente die *particularis* is, verbreed word om die geloofsgemeenskap in te sluit. Dié siening vind verder neerslag in die aanbevelings wat gemaak word oor die bevoegdheid van proponente en die ordening van pastors en die vraag of 'n pastor aan 'n gemeente gekoppel moet wees (A-Z:27).

ii) Ander benaderings tot die roeping.

Die Lutherse en Anglikaanse tradisies orden die pastor met 'n roeping tot die wêreld. Grey (1990:57) onderskei tussen 'n fundamentalistiese benadering en 'n funksionele of dinamiese ekwivalent en kies dan vir laasgenoemde benadering. Hy haal Rössler aan wat sê dat beroeping deur 'n gemeente die enigste legitimasië is vir die beoefening van die geestelike amp. Uit sy gekose benadering doen Grey 'n sterk pleidooi vir spesialisasie en privatisering in die kerk. Hy sny baie sake aan wat intussen die algemene gebruik geword het in die kerk, soos onder andere 'n verandering in die beroepstelsel en tentmakers. Oor privatisering skryf hy: "Privatisering deur 'n pastor van die Nederduitse Gereformeerde Kerk sou beteken dat 'n pastor deur 'n bepaalde gemeente beroep en bevestig word as leraar met 'n

spesiale opdrag in 'n wyer verband as net die gemeente. Hy doen dus aan die gemeente verslag oor sy aktiwiteite maar is deels onafhanklik. Hy is dus voltyds met geestelike werk besig in wissel- en samewerking met die Kerk of 'n gemeente, maar is vir sy finansiële behoeftes afhanklik van onder andere, óók buitekerklike of ànder bronne en nié, of nie nét, van gemeentelike of kerkfondse nie.” (Grey 1990:305.) Hy haal dan ook uit 'n onderhoud van J.A. Heyns aan waar dié sê dat die bedieningsetos van die kerk vir hom te eng is. 'n Gemeente moet ook iemand kan stuur in 'n werkring ruimer as die NG Kerk (Grey 1990:306). Met Heyns se opmerking kan instemming betuig word, maar daar is tog probleme met die gedagte van privatisering.

Oor die gedagte van privatisering die volgende opmerkings:

Sal die pastor voltyds met sy bediening besig kan wees? Sal dit nie ook maar gaan soos in die “gewone” gemeente dat die inset van die pastor onontbeerlik gaan wees, en baie van die pastor se tyd in beslag geneem gaan word deur die insameling van fondse nie? Daar is al pastors wat in die kerk op die basis van privatisering werk en hulle kommer oor waar die finansies vir hulle werk vandaan gaan kom, is waarskynlik meer as die van die pastor in diens van die gemeente. Dit bly 'n vraag waar daardie fondse vandaan gaan kom. So 'n werk sal nie deur 'n totaal nuwe bron gefinansier word nie. Dus sal die bestaande koek nog verder verdeel moet word. Die lidmate se dankoffers sal gerek moet word om meer te kan doen, wat weer 'n ondraaglike las op die gemeente se finansies kan plaas.

Waar gaan die werkkrag vandaan kom wat so 'n pastor se werk sal ondersteun? Dit is te betwyfel of dit nuwe werkers in die koninkryk sal wees. Hulle gaan waarskynlik uit die geledere van die bestaande aktiewe lidmate van die gemeente kom. Gaan dit nie lei tot kompetisie tussen verskillende bedieninge nie? Wat die kerk ongelukkig doen is om die poel van beskikbare middele, finansiële en menslike hulpbronne, telkens te herverdeel. Dit beteken dat die aktiewe lidmate van die kerk rondgeskuif word om die werk gedoen te kry. Dit bring 'n afrokkeling van “mekaar” se lidmate en geld mee. Dit is tog 'n werkswyse wat vreemd is aan die wese van die evangelie. Die Bybelse idee is tog om die poel van beskikbare hulpbronne te vergroot om sodoende die evangeliese opdrag beter te kan uitvoer.

Wat Grey egter in die debat inbring is die verruiming van die roeping om die koninkryk en die wêreld in fokus te kry. Heyns (1976:21) omskryf die koninkryk as God se heerskappy en die gehoorsame aanvaarding deur die onderdane: mens, stof, plant en dier. Die koninkryk, en nie die kerk nie, is God se einddoel met die skepping. Daarom moet ook pastors en gemeentes die koninkryk deurentyd in fokus hou. Dit is dus nodig dat die verstaan van die pastor se roeping breër as die gemeente verruim moet word sodat dit die roeping tot diens in en aan die wêreld en die geloofsgemeenskap in sluit. Die gedagte van spesialisering is nie net aanvaarbaar nie, maar noodsaaklik. Die gedagte van privatisering is egter iets wat nie te rym is met dit waarvoor die geloofsgemeenskap staan nie.

'n Vinnige deurlees van die Algemene Sinode se agendas maak dit dadelik duidelik dat die probleme nog lank nie opgelos is nie. Die kerk is in vele opsigte in 'n oorgangsfase en wanneer besluite geneem word is daar nie dadelik duidelikheid oor wat presies die regte pad is om te loop nie. Die kerk is geneig om oor baie belangrike sake ondeurdagte besluite te neem. Ongelukkig is baie van die ondeurdagte besluit dié wat die pastor raak. Elders word verwys na die kerk se omslagtige wyse van bestuur en besluitneming. Dit wil voorkom of die kerk oor minder belangrike sake, soos kleredrag, die voete sleep, maar oorhaastige besluite neem oor ander belangrike sake.

iii) *Vocatio providentialis*.

'n Belangrike vraag is of enige persoon 'n pastor kan word en of 'n mens ook oor 'n bepaalde persoonlikheid en gawes moet beskik om die beroep *vocatio providentialis* te kan beoefen. Van Arkel in Smuts(1986:24) probeer die vraag beantwoord. Waar dit by die *vocatio interna* gaan oor dinge wat innerlik is, gaan, dit by die *vocatio providentialis* om die sigbare wat die noodsaaklike gevolg van 'n roeping deur God is. Ander teoloë wat hieroor skryf is Calvyn soos aangehaal in Sizoo(sj deel 3:65) wat meen dat die Here diegene wat vir die amp bestem is, eers met die wapens toerus wat vir die vervulling daarvan vereis word. Dit kan gestel word dat waar daar geen gawes is nie, daar ook nie 'n roeping van die Heilige Gees kan wees nie. Van Arkel (in Smuts 1986:30) kom tot die gevolgtrekking dat die pastor nie as 'n persoonlikheidstipe geïdentifiseer kan word nie, tog speel die persoonlikheid van die pastor 'n baie belangrike rol in die werk wat 'n pastor doen.

In die geval van die roeping tot die bediening is dit nie voldoende dat n persoon maar net op die roeping aanspraak maak en dan maar kan begin werk nie. In die vroeë kerk waar daar nog geen struktuur was nie en daar baie rondreisende predikers was, is die gemeentes gemaan om nie enige iets as die waarheid te aanvaar nie.

1 Tess 5:19-20: Moenie die werking van die Heilige Gees teenstaan nie. Moenie profetiese uitsprake van dié wat die boodskap van God verkondig, geringskat nie, maar toets dit alles, behou wat goed is, en bly weg van alles wat sleg is.

2 Joh 10: As daar iemand na julle toe kom wat 'n ander leer bring, moet julle hom nie in julle huise ontvang nie en hom selfs nie groet nie, ...

Daarom is dit ook deel van die *providentialis* van die pastor dat daar ook 'n tweede roeping (beroep) van die geloofsgemeenskap se kant af kom.

2.4.2.9 Die menslike kant van die roeping.

Tot dusver is daar grootliks gefokus op God wat roep. Dit beteken egter nie dat daar nie ook 'n menslike kant in die roepingsgebeure ter sprake kom nie. Die mens moet per slot van sake 'n besluit neem om op daardie roepstem positief of negatief te antwoord. Dit is eers as die Roeper en geroepene volledig ernstig geneem word dat die saak van God se koninkryk tot sy reg sal kom. Wanneer daar nou op menslike kant van hierdie gebeure gefokus word, is die vraag wat voortdurend in die

agtergrond saampraat of die motivering van 'n persoon wat aanmeld vir die bediening, sonder meer aanvaar kan word.

In roeping is die volgende sake aan die orde:

God se plan en bedoeling met die lewe van die gelowige.

Die bereidheid van die gelowige om dit te aanvaar.

Die afhanklikheid en gehoorsaamheid van die gelowige. Dit is in hierdie laaste deel wat die geskiktheid van die mens wat geroep word ter sprake kom en ook ander faktore meepraat.

i) Sosiologiese faktore.

In hierdie afdeling gaan dit veral om die laaste twee van die genoemde faktore. Dit kan nie ontken word nie dat in die geval van die pastor daar nog altyd 'n kombinasie van menslike faktore betrokke was, en is, by die besluit van 'n persoon om hom vir die teologiese studie aan te meld. Vroeër het sosiologiese faktore 'n belangrike rol gespeel. Die amp van die pastor was 'n begeerlike roeping waarna baie mense gestreef het (Kaptein 1966:143). In Suid-Afrika was die amp van pastor ook dikwels 'n goeie springbord na die joernalistiek en politiek. Mettertyd het dit duidelik geword dat sosiologiese faktore in die besluit om 'n pastor te word, nie meer haalbaar is nie. Dit is juis as gevolg van sosiologiese oorwegings dat die kerk in sy huidige gestalte nie meer aanvaarbaar is in die moderne wêreld nie. Kotze (1980:293) beskryf die pastor met sy monopolistiese waarneming van geestelike diens as 'n absurditeit in hierdie wêreld. Dit het 'n realiteitsverlies tot gevolg waaraan die ampte en die pastor hulle doodbloei. Met die tyd saam het daar al meer stemme opgegaan en gaan daar steeds stemme op (sonder dat daar ag op geslaan word) vir deegliker keuring by die toelating tot die bediening. Daar sal meer gelet moet word op die geskiktheid vir die amp. Kotze (1980:134) wys dit egter af en, terwyl hy sê die kerk is op sosiologiese gronde onaanvaarbaar, bepleit hy tog vir 'n tipiese sosiologiese benadering as hy vra dat die kerk in haar jeugwerk, net soos dit destyds was, by jongmense die begeerte moet opwek na die 'voortreflike' werk. Dit sou verkeerd wees om alle sosiologiese oorweginge oorboord te gooi en te vervang met psigologiese oorwegings. 'n Gebalanseerde benadering wat alle menslike faktore in die antwoord op die roeping insluit, moet in aanmerking geneem word.

ii) Psigologiese faktore

Aangesien dit is waar die klem vandag val, sal vervolgens aandag gegee word aan psigologiese faktore by die besluit om die bediening te betree.

Om die punt te illustreer, sal eers die faktore gegee word wat 'n rol gespeel het in Oswald (1998:14) se besluit om tot die bediening toe te tree. Vir Oswald was die konfrontasie met sy onderliggende motivering om 'n pastor te word, pynlik. In die eerste plek het hy dit gedoen om sy ouers tevrede te stel (sosiologies). Tweedens het hy dit gedoen om God te versag. Hy het homself as 'n verskriklike sondaar beskou omdat hy sterk seksuele gevoelens gehad het. Verder het hy 'n sterk behoefte gehad om te voel dat hy nodig is. Wanneer mense hom nodig gehad het, het hy gevoel sy roeping is bevestig. Dit lei daartoe dat elke menslike behoefte gesien word as 'n roepstem van God en dit lei weer tot vyandige verhoudings met

gemeentelede. Elke pastor kan iets hiervan in die eie bediening raaksien en ook nog byvoeg. Oswald (1998:15) vind die oplossing deur roeping te verklaar as 'n uitnodiging tot bevryding en heelheid. Die roeping na 'n gemeente moet gesien word om God te dien en nie net noodwendig mense nie. Die pastor se eerste verantwoordelikheid teenoor 'n gemeente is om 'n vreugdevolle geredde mens te wees. Met die stelling word saamgestem, maar tog leer die eie ervaring dat baie jare in 'n gemeente daardie vreugde kan wegneem. Soos die volgende paragrawe sal aantoon, is die oplossing van die probleem ook nie so eenvoudig nie.

Rulla (1988:4) uit die Katolieke tradisie, onderskei drie gemeenskaplike teologiese elemente wat kenmerkend is van die priesterskap en ander beroepe wat as geloofsberoepe bekend kan staan.

Die bediening is primêr 'n uitnodiging van God en 'n inwendige genade. Die uitnodiging is 'n geskenk, waardeur die Heer 'n persoon nooi om homself te wy aan die bediening.

Hierdie uitnodiging lê beslag op die totale bestaan van die mens. Dit is nie 'n uitnodiging tot 'n werk of funksie, of deelydse liefhebberie nie, dit is 'n uitnodiging tot 'n nuwe bestaan, waarin die persoon toegewy is aan die waardes van die koninkryk van Jesus Christus.

Hierdie uitnodiging behels 'n nuwe toewyding aan dit wat alreeds in die doop (Katoliek) ingesluit is en bestaan uit 'n keuse vir 'n bepaalde vorm van lewe in die kerk.

Na die teologiese uitgangspunte gaan Rulla (1988:6) voort om sekere psigologiese uitgangspunte te stel. Hy werk met die ideale self wat bewustelik is en die werklike self wat bewustelik of onbewustelik kan wees. Dit gaan oor wat 'n individu begeer om te wees en wat hy in werklikheid is. Die hoofinhoud van hierdie struktuur is waardes, houdings en behoeftes.

Waardes: Die ideale vir die lewe wat die persoon wil lewe.

Houdings: 'n geneigdheid tot aksie maar meer spesifiek as waardes.

Behoeftes: Moderne sielkunde het ongeveer twintig behoeftes ontwikkel wat fundamenteel is vir die mens. Byvoorbeeld affektiewe afhanklikheid, seksualiteit, outonomie, kennis ens. Hierdie behoeftes vind uitdrukking deur houdings (Rulla 1988: 9).

Sommige van hierdie behoeftes is in konflik met waardes wat fundamenteel is aan die bediening. Dit laat die moontlikheid dat daar 'n teenstrydigheid kan wees tussen die ware self en die ideale self. Rulla (1988:8) onderskei vier tipes van ooreenstemming of teenstrydigheid tussen waardes, houdings en behoeftes.

Sosiale ooreenstemming: Wanneer 'n behoefte in ooreenstemming is met die waardes en houdings van die individu. Dit word sosiaal genoem want die persoon is sosiaal goed aangepas.

Psigologiese ooreenstemming: Die persoon het 'n behoefte wat in ooreenstemming is met sy waardes, maar nie noodwendig met sy houdings nie. Byvoorbeeld die persoon wil graag ander help maar het bewus of onbewus houdings van aggressie of egoïsme. Al is die persoon as gevolg van sy houding dalk sosiaal wanaangepas, is hy psigologies in ooreenstemming.

Psigologiese teenstrydigheid: Die behoefte is nie in ooreenstemming met die waarde of houdings nie. Byvoorbeeld: 'n Persoon het 'n onbewuste behoefte aan hulp van ander. Sy houding neig in die teenoorgestelde rigting: hy help ander. Die persoon is uiterlik 'n goeie gelowige, maar psigologies teenstrydig.

Sosiale teenstrydigheid: 'n Onbewuste behoefte is nie in ooreenstemming met die waardes van die bediening nie en die houding van die persoon gehoorsaam die behoefte meer as die waardes. Byvoorbeeld: 'n Behoefte aan affektiewe afhanklikheid produseer houdings wat nie in ooreenstemming is met die bediening nie, soos die voortdurende soeke na vriendskap en aanvaarding.

Ooreenstemming en teenstrydigheid bestaan dikwels in dieselfde persoon.

'n Sentrale begrip in Rulla (1988:100) se werk is: Selfoortreffende ooreenstemming. Die bediening vereis die oortreffing van die self, aangesien dit 'n uitnodiging is om oortreffende waardes na te jaag waarvan die direkte doel nie self-vervulling is nie.

Teen dié agtergrond moet die volgende vrae gevra word:

Tree mense tot die bediening toe oor wat hulle bewustelik van hulle self dink, of wat hulle bewustelik wil wees?

Moet die uitgespreekte motivering waarom persone tot die bediening toetree op gesigswaarde aanvaar word, of moet sekere onbewuste motiverings ook in aanmerking geneem word?

As die bewuste motivering nie die hele motivering is nie, watter uitwerking het dit op mense wat tot die bediening toetree (intrapsigiese dinamiek)?

Bestaan hierdie intrapsigiese dinamiek voort in persone wat in die bediening bly?

Beïnvloed psigodinamiek ook diegene wat die bediening verlaat en die effektiwiteit van persone in die bediening?

Rulla (1988:74) se studie het aangetoon dat persone keuses maak op grond van persoonlike ideale en 'n idealistiese beeld van **die instelling**, eerder as op bewuste kennis van **persoonlike eienskappe**.

Daar is definitiewe gevare daaraan verbonde om 'n keuse te maak op grond van idealistiese sienings, maar Rulla (1988:75) wys daarop dat dit in ooreenstemming is met die roeping tot selfoortreffing wat 'n integrale deel van die bediening is.

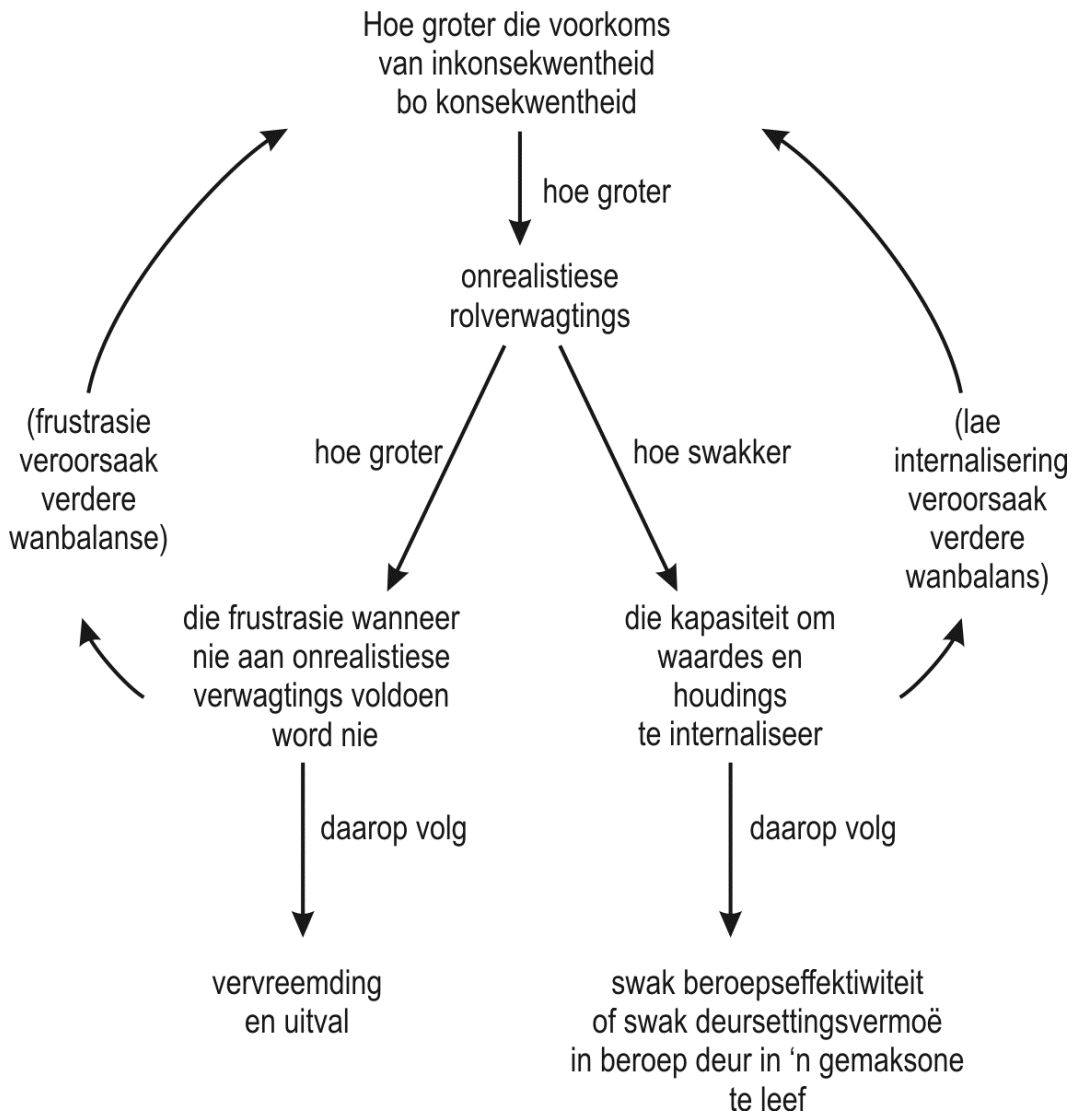
Wat die tweede vraag betref, bevind Rulla (1988:84,85). dat die motiewe nie op sigwaarde geneem kan word nie. Vir baie persone is die ideaalbeeld waarvolgens keuses gemaak word, nie geldig nie as gevolg van onbewuste teenstrydighede.

Op die derde vraag bevind Rulla (1988:99) dat na vier jaar in die bediening, baie min persone 'n vlak van volwassenheid bereik waarin hulle konflikte kan hanteer. Persoonlike ontwikkeling en bedieningsontwikkeling is nie tweeledig nie, maar interafhanklik.

Baie persone wat tot die bediening toetree, het tekortkominge in hulle persoonlikheid wat, hoewel nie patologies nie, hulle tog kwesbaar maak in hulle motiewe vir die bediening. Hierdie tekortkominge bestaan vóór opleiding en is dikwels onbewus.

Dus: Tekortkominge bly voortbestaan en het 'n invloed op die bediening van die persoon.

Rulla (1988:173) se bevindings kan soos volg voorgestel word:

Die psigiese dimensie in die mens se besluit om tot die bediening toe te tree, kan soos volg saamgevat word:

Die bediening begin gewoonlik met ideale wat oënskynlik Bybels is, onselfsugtig en selfoortreffend. Hierdie ideale ontwikkel soms in die regte rigting, maar ook in 'n selfgesentreerde rigting.

In die tyd waarin die amp gesekulariseer word en individualisme vooropstaan, het die fokus verskuif na psigologiese motiverings in die bestudering van die menslike kant van die roeping.

Die gevaar om op psigologiese oorwegings te kies om pastor te word, is dat die keuse gekleur is en dat wanneer die pastor dan met die werklikhede van die

bediening te doen kry, daardie gekleurdheid ontbreek en dit dan in ander beroepe gesoek word waarin daar menslike kontak en emosionele geborgenheid is.

Verder sal pastors wat op hierdie basis gekies het om pastor te word, baie dinge innerlik moet verwerk en baie opruiming in hulle lewens sal moet doen voordat hulle tot sinvolle arbeid kan kom.

Kaptein (1966:43) is van mening dat die motivering waarom iemand 'n pastor word nie so belangrik is nie. 'n Mens moet nou eenmaal 'n rede hê om iets te doen, bewus of onbewus. Die belangrike is dat mens tot 'n besluit kom en by daardie besluit bly.

In hierdie menslike proses is daar twee dinge wat kan gebeur wat dit 'n onmenslike geskiedenis maak:

Die saak van die roeping word in die religieuse sfeer ingetrek (Kaptein 1966:144). Kaptein maak veel van die verdwyning van die religie as faktor uit ons samelewing. Religie het 'n bewarende funksie in die samelewing en die verdwyning daarvan het baie etiese gevolge. Dit is egter vir hom nie net negatief nie. Dit het tot gevolg dat die mens bevry word van die wetmatigheid wat die religie meegebring het. Dit skep vir die pastor in die besonder 'n nuwe toekoms deurdat die proses die pastor toelaat om sowel dominee as mens te wees (Kaptein 1966: 79). Wanneer die saak van die roeping dan van menslike kant af in die sfeer van die religie teruggetrek word, laat dit die pastor met 'n voortdurende ondersoek of sy motiverings wel suiwer is en meet hy sy gehoorsaamheid aan sy sogenaamde volmaaktheid (Kaptein 1966: 144). Ten spyte daarvan dat Kaptein (1966:144) van die werk van die pastor as 'n "job" praat, is die tweede rede waarom die menslike kant van die roeping onmenslik word, dat die pastor uit die oog verloor dat dit God is wat Hom in die amp gestel het en in die amp bewaar.

Om die menslike kant van die roeping te ignoreer, laat die pastor ontnugterd en die resultaat is moedeloosheid en wanhoop. Wanneer die laaste opmerking van Kaptein (hierbo) egter in berekening gebring word, gaan deure na die toekoms oop. In dié verband moet Rulla (1988:161) egter ook in berekening gebring word wat op dieselfde trant skryf dat God vanselfsprekend vir alle sielkundige afwykings kan vergoed, maar dat Hy hier, soos ook op ander terreine, die mens se persoonlikheid respekteer en daarop bou. Te Hennepe (2007) skryf:

“Vaak leidt God maar één stap tegelijk, zonder het hele traject te laten zien. Ik vind dat best wel eens moeilijk. In de wandel met God moeten we echter leren de controle aan Hem over te laten en ons te beperken tot het volgen. Een ding geloof ik zeker: als je verlangend bent om alleen te gaan waar Hij je wil hebben, zal God ervoor zorgen dat je nooit verkeerd uit zult komen.”

2.4.2.10 Keuring.

Wanneer die onderwerp van keuring vir die bediening ter sprake kom, maak dit baie emosies in mense los. Die vrae wat teenstanders van keuring gewoonlik vra, is hoe mens oor mense se motiverings 'n oordeel kan uitspreek en of kerklike instellings

kan oordeel oor die inwendige werk van die Heilige Gees in 'n mens se lewe. Rulla het hierbo aangetoon dat mense met tekortkominge in hulle persoonlikhede aanmeld vir die bediening en dat daardie tekortkominge bly voortbestaan en hulle kwesbaar maak in die bediening. Verder meld mense met die regte motivering hulle aan vir die bediening, maar daardie motiverings ontwikkel soms in 'n selfgesentreerde rigting.

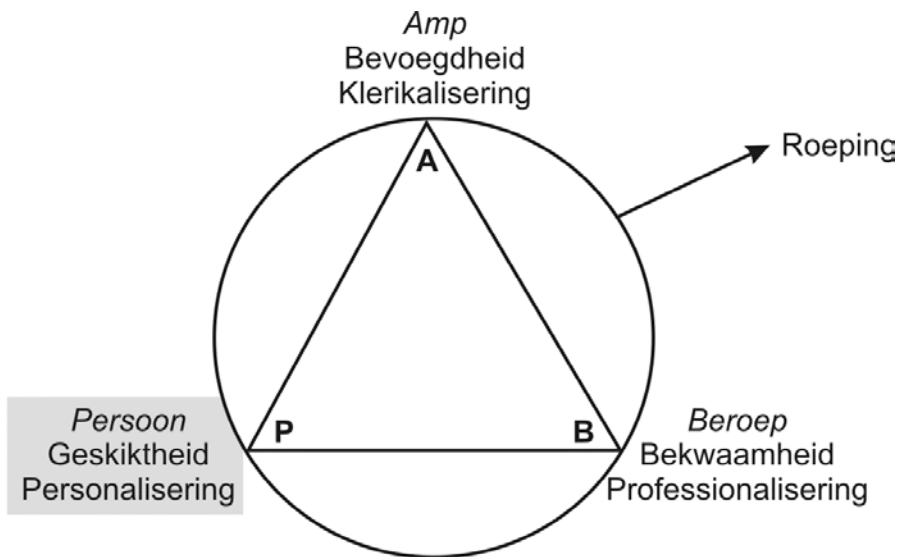
Die argumente teen keuring is tekenend van 'n benadering waar die mens uitgeskakel word in God se werk en ook van 'n isolerende vroomheidstipe waar niemand anders iets te doen het met wat daar tussen 'n individu en God gebeur het nie. Jonger insigte soos onder andere verwoord deur Clinebell (1984:15) en die narratiewe pastoraat wat groot klem lê op die relasionele aard van die mens, soos ook aangedui word in die introspeksie en spiritualiteit van die pastor, dui daarop dat daar nie meer uit so 'n raamwerk gewerk kan word nie. Ook die insig dat God die mens nie uitskakel in sy werk nie, maar juis inskakel, impliseer dat die geroepene asook die mense teenoor wie die roeping nie willose "slagoffers" van 'n daad van God is nie, maar ten volle en met volle verantwoordelikheid daarby ingeskakel word. Met die volle besef van die implikasies vir individuele kandidate, moet daar tog gepleit word vir 'n keuringsbeleid ongeag hoe kandidate daardeur geraak word.

Die keuringsbeleid wat die kerk behoort toe te pas, moet ook gekies en toegepas word op 'n kerklike wyse. Daarmee word bedoel dat die doel van die keuring nie moet wees om die room af te skep of minder bekwaame kandidate uit te hou nie, wat teenstrydig sou wees met die Bybelse beeld dat God nie noodwendig die beste en bekwaamste roep nie, maar om dié wat Hy roep, bekwaam te maak en kandidate te help om hulle roeping en plek binne die liggaam van Christus te verstaan (Nel 2004:587). Met die oog hierop het die skrywer in 2004 'n sielkundige besoek om hom te adviseer of hy in die regte beroep staan en 'n battery toetse afgelê. Die battery het ingesluit die 16 PF-vraelys, die Myers-Briggs vlak 2-vraelys en 'n emosionele IK-vraelys. Die resultaat was nie 'n eenvoudige ja of nee ten opsigte van die bediening nie, maar eerder 'n uitwys van die moontlikhede wat die skrywer in die bediening het, maar ook van moontlike kwelpunte en sake waaraan gewerk moet word om selfaktualisasie te verbeter. Met die bespreking van die uitslae het die skrywer besef watter hulpmiddel dit kan wees om kandidate te kan help om hulle roeping te onderskei. Bewus daarvan dat alle voorstelle slegs voorlopig is, moet egter gestel word dat dit goed gefundeerde en bewese materiaal is wat tans tot die kerk se beskikking is. Indien die doel is om roeping te verstaan, kan die keuringsbeleid nie toegepas word sonder 'n begeleidingsproses nie.

Die moontlikheid van keuring bestaan reeds in die kerk. Die reglement vir die opleiding van evangeliedienaars het onder andere die volgende bepaling:
"Elke kuratorium benoem 'n kommissie(s) wat die teologiese studente begelei en wat die kuratorium adviseer ten opsigte van die keuring, toesig en begeleiding van studente tydens die tydperk van hulle voorbereiding vir die evangeliebediening. Die kuratorium verleen op grond hiervan jaarliks toestemming aan studente om voort te

gaan met hulle teologiese studie met die oog op legitimasie in hulle finale jaar.” Ongelukkig maak die reglement nie in soveel woorde voorsiening vir die geestelike begeleiding nie. Verder bestaan daar ’n sterk vermoede dat daar van die bepalings in die reglement nie veel tereg kom nie.

Na die bespreking van die roeping van die pastor as basis van sy identiteit, moet nou voortgegaan word na die ander aspekte van sy identiteit. In die skema is die sirkel wat die roeping van die pastor aandui nou bespreek. Nou word beweeg na die driehoek se hoek aan die linkerkant wat gemerk is “P” en “Gesiktheid”

2.4.3 Gesiktheid/persoon.

Sowel Van Dam (2003:23) as Heitink (1977:372) bespreek die drie kante van die pastor se beroepsidentiteit in die volgorde bevoegdheid, bekwaamheid en gesiktheid. Die volgorde behoort egter te wees gesiktheid, bekwaamheid en bevoegdheid. Die bevoegdheid is die laaste deel van die driehoek wat voltooi word wanneer die kerk ’n student legitimeer wat die teologiese opleiding voltooi het. In ’n sin is die gesiktheid van die pastor die enigste veranderlike van die drie. Alle pastors is ewe bevoeg, het dieselfde (tot nou toe) legitimasie en basiese akademiese kwalifikasies. Alle pastors is egter nie ewe gesik vir die bediening nie.

Vir Van Dam(2003:23) kom die gesiktheid veral na vore as die pastor bereid is om homself te word en te wees. Dit kom verder tot uitdrukking as:

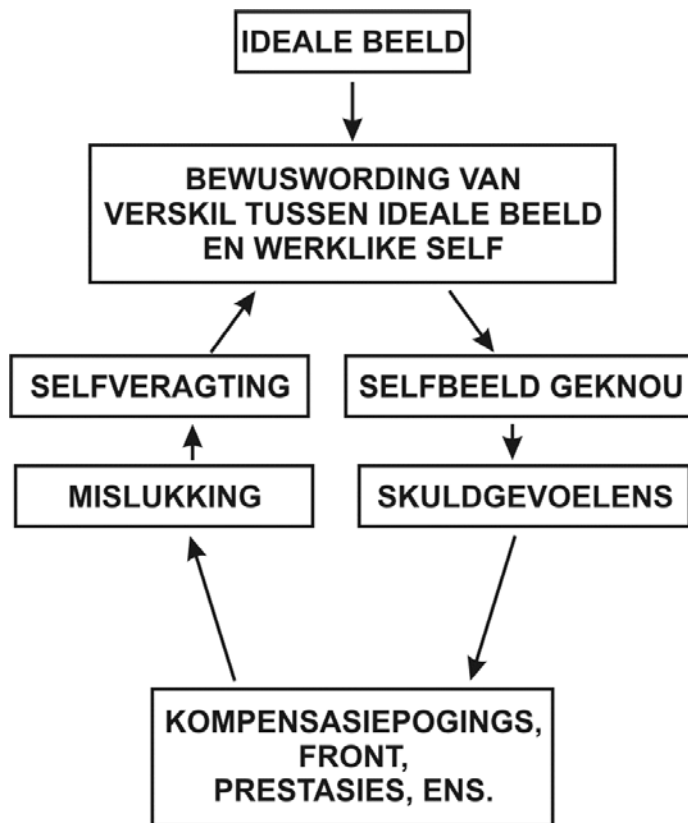
- Die pastor outentiek wil wees en die moed het om dit te wees.
- Die pastor oor gesonde selfvertroue en gesonde selfrelativering beskik.
- Die pastor afstand kan neem van mense en werk en sy eie ruimte bewaar.
- Die pastor kan omgaan met sy eie verlede.
- Die pastor gesag kan dra en aanvaar.

Heitink(1977:372) vat die geskiktheid van 'n pastor saam met die begrippe: introspeksie, selfaanvaarding en deurleefde spiritualiteit.

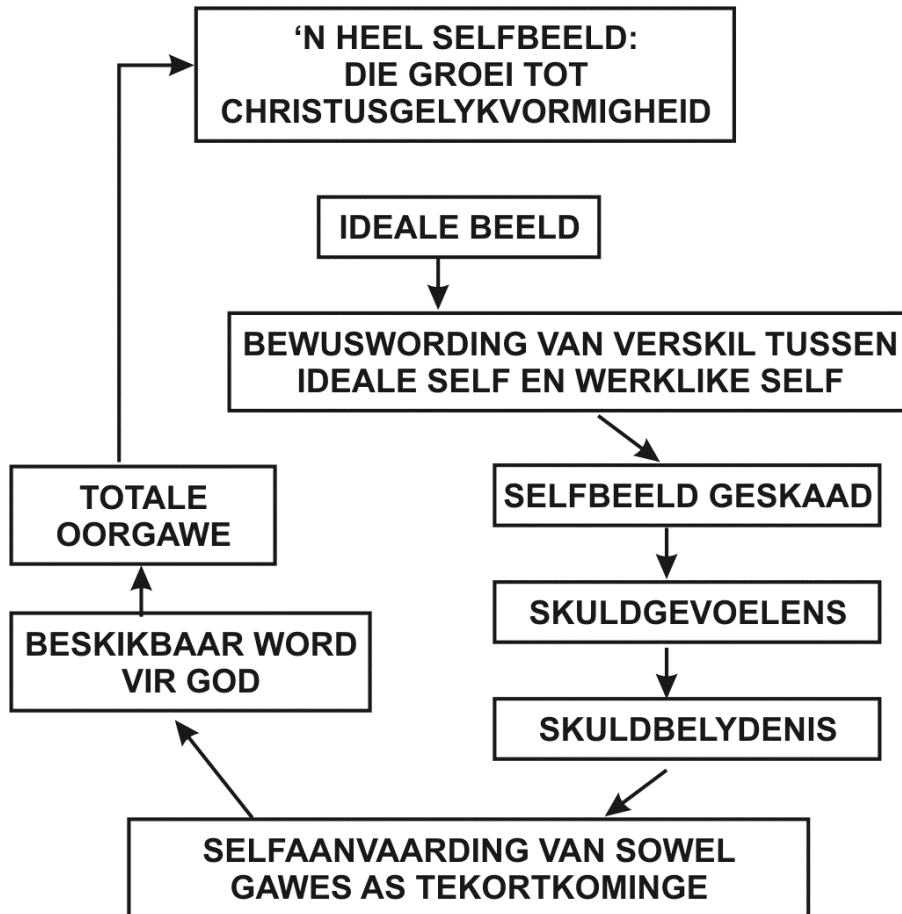
2.4.3.1 Selfaanvaarding.

Dit is gepas om selfaanvaarding te kontrasteer met die teenoorgestelde selfveragting.

Vir Van Niekerk (1993:7) is selfveragting die laaste logiese stap in die voltooiing van 'n sirkel wat begin het met 'n ideale beeld van die self, wat gevolg word deur die bewuswording van die verskil tussen die ware self en die werklike self. Dan volg 'n selfbeeld wat geskaad is, skuldgevoelens, voornemens tot verbetering, 'n front wat opgebou word, mislukking en dan selfveragting.

Vir Van Niekerk is die manier om weg te kom van selfveragting om uit hierdie sirkel te ontsnap. Die proses lyk dan so:

Die sleutel is geleë in die onderste draaipunt van die sirkel, selfaanvaarding van sowel gawes as tekortkominge. Dit plaas mens weer terug by die heel mens wat in die antropologie aangespreek moet word en 'n bepalende invloed op die pastoraat uitoefen.

Van Niekerk se werk met die ideale beeld word aangevul deur Bosman uit 'n narratiewe perspektief. Vir (Bosman 2001:398) is dit belangrik dat die mens die vermoë moet hê om sy narratiewe self te konstrueer en vir homself 'n duidelike alternatiewe ideaalbeeld te skep. Dit is 'n belangrike alternatief vir die spanning wat met ideaalbeelde beleef word. Hy haal 'n gespreksgenoot aan wat self besig is om weg te beweeg van die ideaalbeeld van die pastor wat alles weet en kan doen, na 'n beeld van 'n persoon wat met mense in gesprek is en saam soek na moontlikhede om oor God te praat en vraagstukke te hanteer (Bosman 2001:399). 'n Pastor behoort met verskeie ideaalbeelde langs mekaar te werk en nie toe te laat dat een ideaalbeeld, byvoorbeeld die van "herder" só domineer dat ander ideaalbeelde uitgeskuif word nie. Dit moet ook die pastor help om homself binne die geloofsgemeenskap te kan plaas. Dit versterk die rol wat die gemeente in die pastoraat moet speel aansienlik.

Aldridge, soos aangehaal deur Nel (2001:112), verwys na die onderskeiding tussen:
Selfbeeld,
Selfkonsep (die denkende deel van die self),
Selfvertroue (dit wat die mens glo hy kan doen),
Selfwaarde (die voeldeel van die self).

Dit blyk dat dit in selfaanvaarding gaan om die erkenning van sowel sterkpunte as swakpunte (hierby moet ook die donker kant van die self ingesluit word) en ook die vermoë om met daardie eienskappe te kan saamleef. Hier skuil 'n gevaar, wat nogal sterk onder gelowiges leef, dat oorgawe aan Christus beteken om alles waarvan nie gehou word nie en moeilik is, as taak en opdrag te sien en enige toegewing aan dit wat prettig en aangenaam is, as verkeerd en sondig (Wijngaarden 1969:95). Die mens moet homself met sy gawes en beperkinge as opdrag aanvaar. Die mens is rentmeester oor homself en hy sal homself ook moet versorg soos sy naaste (Wijngaarden 1969:96).

Die implikasie van hierdie eienskap van die pastor is dat die pastor homself as 'n gawe van God sal beskou. Dit stel die mens vry om met vreugde te lewe en tot selfstandigheid te kom. So 'n mens kan ander versorg en lei.

2.4.3.2 Introspeksie.

Introspeksie kan in kort beskryf word as die waarneming van die self en die vermoë om die self te ondersoek. Ook wat introspeksie betref is daar 'n negatiewe kant. Party mense is geneig om so baie introspeksie te doen dat daar van enige produktiwiteit weinig sprake is. Heitink (1997:325) merk dan ook tereg op dat die mens wat homself deur en deur wil ken, alle selfvertroue kan verloor. Dit is duidelik dat 'n pastor wat op so 'n wyse introspektief is, homself en die pastorant gaan verloor.

Vir 'n wyse van introspeksie wat kan help in die pastoraat moet daar eerder gekyk word na die *examen of consciousness* (Shawchuck & Heuser 1993:51 e.v.). Hy beskou dit as 'n integrale deel van 'n leier se lewe. Die doel daarvan is nie om vas te stel of optredes moreel goed of sleg was nie, maar om uit te vind hoe die Heer in ons lewe beweeg en ons beïnvloed. Hierdie bewegings is so deel van die mens se lewe dat dit dikwels nie eers opgemerk word nie. Nóg tans het dit 'n invloed op die mens se gedrag.

Hierdie ondersoek na die bewuste is 'n tyd van gebed wat nie 'n strewe na selfperfeksie is nie. Dit is 'n ervaring in geloof van die unieke wyses waarop die Gees in die mens werk en roep. Gebaseer op die geskrifte van Ignatius van Loyola word vyf stadiums onderskei wat die pastor kan help om innerlik te luister. Gebed om verligting: die Gees word gevra vir insig in die lewe en 'n moedige reaksie op sy werk.

Reflektiewe danksegging: Die Heer word gedank vir sy gawes selfs in die mees onlangse verlede.

’n Persoonlike ondersoek na daade: Nie ’n ondersoek na goed of sleg, reg of verkeerd nie, maar ’n bewus wees van ons buie, gevoelens en behoeftes.

Berou en hartseer: Hierdie gevoelens spruit uit die gebrek aan moed wat aan die dag gelê moet word en eerlikheid om op die Gees se roepstem te antwoord.

’n Hoopvolle besluit vir die toekoms: Stel n duidelike koers vir die onmiddellike toekoms.

Dit hoef sekerlik nie beredeneer te word nie dat hierdie “prosedure” ’n integrale deel van enige pastor se lewe behoort te wees.

Bosman (2001:430) beklemtoon dat introspeksie nie gesien moet word as iets wat in isolasie plaasvind nie. Introspeksie is ook iets wat in verhouding met ander gebeur. Wanneer die pastor byvoorbeeld ’n boek lees, tree hy in gesprek met die skrywer en dit is ’n vorm van introspeksie.

Hiermee is aangetoon dat die regte introspeksie nie ’n doellose gekrap in die binneste moet wees nie, maar ’n wyse van omgang met die Heer wat die deur na die toekoms oopmaak.

2.4.3.3 ’n Deurleefde spiritualiteit.

Waarom, volgens Heitink (1977:372), spiritualiteit aanwys as een van die minimum vereistes om pastor te wees? Heitink wat baie vanuit die konteks werk, meen dat hoe meer die mens as gevolg van sekularisasie mondig geword het, hoe meer het daar ’n al hoe groter kloof tussen geloof en kerk ontstaan. Desnieteenstaande het die vraag na die mens as gees al groter geword. Mense soek steeds na ’n kern, ’n geestelike kern (Heitink 1996:23). Verskeie skrywers wys daarop dat spiritualiteit die bediening, en dus die pastoraat, ondersteun (Shawchuck & Heuser 1993:43). Hy meen tereg dat enige bediening wat mens in eie krag kan aanpak, nie die moeite werd is om aan te pak nie. Hierbo is aangetoon dat enige roeping van Goddelike omvang is. In die gehoorsaming van so ’n roeping is die bediening ’n energietappende werk. Spiritualiteit in so ’n situasie is iets wat die energie herstel en die visie hernu.

Pastoraat en spiritualiteit werk op mekaar in. Van Dam (2003:32) het aangetoon hoe die siening van die pastoraat ook die wisselwerking van pastoraat en spiritualiteit beïnvloed. Die eie spiritualiteit word ’n bron vir die pastoraat en dit kan ook andersom werk. Hierdie wisselwerking hou egter ook gevaar in, byvoorbeeld dat die pastor se lewe in sy werk verstrengel raak. Wat wel belangrik is, is dat pastors getuig dat hulle spiritualiteit groei deur krisisse, konfliktsituasies en tye wanneer die pastor nie weet hoe om verder te gaan nie. Beslissings in hierdie situasies nooi die mens uit om kreatief en betrokke met sy geestelike goedere om te gaan (Van Dam 2003:33).

Van Dam (2003:47) definieer spiritualiteit dan as 'n manier van lewe wat gegrond is op 'n Christelike lewensoriëntasie en op 'n wyse beoefen word wat dit ontvanklik maak vir die oriëntasie en weerbaarmaaking vir die manier van lewe.

Ook hier lewer die narratiewe pastoraat 'n belangrike insig en waarskuwing. Bosman (2001:428) vra dat daar weg beweeg moet word van 'n preokkupasie met individuele geestelike groei in isolasie van ander mense. Die pastor se spiritualiteit kan ook nie losgemaak word van die konteks waarbinne die pastor leef en werk nie. Daar moet ook nie eensydig klem gelê word op 'n persoonlike ontmoeting met God deur die Woord, sakramente en persoonlike stiltetyd nie. Sodanige beklemtonings is deel van die Westerse individualisme met die klem op outonome individue (Bosman 2001:429).

2.4.3.4 Die persoon van die pastor word al hoe belangriker.

Dit is verrassend dat Heitink (2002:205) opmerk dat daar groter klem gelê word op die persoon van die pastor. Ervaring leer eerder die teendeel. Trouens, die meeste pastors bestuur hulle gemeentes so dat hulle persoon 'n al hoe kleiner rol speel. Tog is Heitink heeltemal reg. Die redes vir hierdie teen-die-stroom-op ontwikkeling is die volgende:

Ons leef in 'n al hoe meer geïndividualiseerde samelewing, waar die pastor sy of haar persoon sal moet waarmaak.

Daar word al hoe meer inspirerende leierskap verwag wat 'n baie persoonlike saak is. Wanneer mense verandering verwag en dit nie gebeur nie, is daar volgens Rendle (1998:35) drie kitsoplossings. *People, Programs and Policy*. Oor die kitsoplossing van *people* sê hy: "*The most popular people to change for congregations are the clergy.*"

Louw (1987:64) het dan ook aangetoon dat persone in beroepe waar daar geen beskerming gebied word nie en hulle dus alleen vir die gevolge van hulle besluitneming verantwoordelik is, die prooi van beroepsuitbranding en depressie kan word. Die gevolg is dat pastors al meer op hulle persoon beoordeel word.

Nog 'n bydraende faktor tot hierdie verskynsel is die besluite van die NG Kerk rondom gemeentegrense. Alhoewel dit nooit die bedoeling van die sinode was nie, is die effektiewe uitwerking daarvan dat gemeentes en pastors mededingers kan word. Mens wil nou aan 'n bepaalde gemeente behoort, omdat 'n bepaalde pastor die leraar van die gemeente is. Dit verg 'n groot aanpassing van iemand wat geskool is om binne vasgestelde geografiese grense as dienskneg te werk, om eensklaps in 'n mededingende posisie in 'n oop gemeenskap te wees. Pastors sal pastoraal begelei moet word om hulle in so 'n situasie nie net te handhaaf nie, maar om te voorkom dat die dienskneggestalte van die amp van pastor nie heeltemal verdwyn nie.

Volgens Heitink (2002:15) word die lot van die pastor medebepaal deur wat in die kerk in die breë en in die samelewing gebeur. Heitink se siening stem ooreen met

Gibbs se bevindinge in sy werk *Church Next* wat twee jaar vóór Heitink se werk verskyn het. Een van die aspekte wat hy aanraak, noem hy die beweging van hiërargiese strukture na die apostoliese netwerke (Gibbs 2001:hoofstuk 3). In apostoliese netwerke vind die volgende plaas:

- Daar is 'n beweging van burokratiese gesag na persoonlike gesag;
- van wetlike strukture na verhoudingstrukture;
- Van kontrole na koördinasie en van rasonele na charismatiese leierskap.

In die gevestigde Afrikaanse kerke vind mens die afplatting van sinodale strukture. Daar is verskeie redes daarvoor, meestal finansiële van aard, maar die feit is dat sinodes al hoe minder voorskriftelik is en al meer slegs riglyne neerlê. Gemeentes moet al meer self besluit oor hoe beleid toegepas kan word en of dit hoegenaamd toegepas gaan word. Daarvoor kyk die gemeente na die leiersfiguur, die pastor, in die gemeente omdat hy die opleiding en ervaring het. Sy persoonlike standpunt oor sake soos byvoorbeeld die vrou in die amp en die kindernagmaal, word dan dikwels die standpunt van die gemeente. Indien lidmate van die standpunt verskil word 'n gemeente gesoek waar die pastor se standpunt met die van die lidmaat ooreenstem.

Hierdie ontwikkeling in die kerk is nie slegs negatief nie. Dit werk 'n verskynsel teen wat as sinodokrasie bekend staan en 'n werklike bedreiging in die NG Kerk was. Rossouw (1974:87) noem dit "kwaadaardige vergroeiings in die geïnstitueerde kerk". Enige ontwikkeling in die kerk wat hierdie "gewasse" kan verwyder, moet verwelkom word, maar die kerk moet ook die gevolge van hierdie ontwikkeling in die oog hou. Thielicke (1976:60) gebruik die voorbeeld van 'n oorerflike siekte wat 8 uit elke 1000 kinders wat gebore word, aantast. Sonder die regte behandeling en dieet, sterf hierdie kinders voor puberteit. Met die regte behandeling en dieet word hulle groot en dit het 'n berekenbare toename van die siekte in latere geslagte tot gevolg. Die punt wat Thielicke maak, is dat wanneer die mens op een plek in die natuur ingryp, moet daar ook op die ander punt ingegryp word. Die mens kan nie op een punt van die skepping ingryp en dan terugsit en sien wat gebeur nie. Die kerk sal iets uit hierdie voorbeeld moet verstaan en toepas. Die kerk sal 'n oog daarvoor moet hê dat as mens op een plek in 'n struktuur ingryp, dit gevolge op 'n ander plek het. Die afskaling van sinodale strukture en voorskrifte het gevolge vir die pastor. Dieselfde spanning is steeds in die sisteem(kerk) teenwoordig. Die sentrum van druk het net van 'n groot vergadering na 'n individu verskuif. Die kerk moet dit nie probeer vermy of die horlosie probeer terugdraai nie, maar eerder dit probeer bestuur deur daar waar die druk uitslaan, die nodige ondersteuning en leiding te verskaf.

Die amp van pastor is, meer as ander beroepe, 'n roeping waar al jou persoonlike vermoëns en kwaliteite in jou taak belê word (Whitlock in Smuts 1986). 'n Pastor is iemand wat outonoom en onafhanklik in gedrag moet wees, want daar is baie besluite wat alleen geneem moet word. Die pastor moet vry wees van eksterne druk en in staat wees om positief op frustrasies en mislukkings te reageer. Veral moet die pastor in staat wees om teleurstellings, kritiek en mislukkings nie persoonlik op te vat nie. Die pastor moet vaste oortuigings en waardes hê wat hy deur persoonlike en sosiale kontakte kommunikeer (Van Arckel 1986:30). Om so 'n

persoon te wees vra van die meeste pastors om 'n paradigmaskuif te maak wat van só 'n omvang is dat dit nie verwag kan word van iemand om hierdie skuif op sy eie en sonder behoorlike pastorale ondersteuning te maak nie.

Hier moet weer gewys word op die samehang van die drie aspekte van die identiteit van die geskiktheid, bekwaamheid en bevoegdheid. Wanneer die drie uitmekaargehaal word, kom daar eensydigheid na vore. In geval van geskiktheid, of die persoon van die pastor, vind daar dan personalisering plaas met die klem op die persoon en persoonlike beleving van die pastor (Heitink 2002:180).

Vir die persoon van die pastor is dit van die grootste belang dat hy die samehang van die drie sal verstaan. Wanneer die persoon en die amp saamval word die pastor 'n voorbeeldfiguur en 'n verpersoonliking van 'n Christelike leefwyse. Wanneer die persoon skuilgaan agter die amp dan het die pastor nie meer 'n eie lewe nie.

2.4.3.5 Samevatting.

Daar is nie bepaalde persoonlikheidstipes wat 'n mens geskik maak om 'n pastor te wees nie. Elke persoonlikheidstipe bring sy eie positiewe en negatiewe tot die bediening.

Vir die persoon van die pastor is selfaanvaarding, introspeksie en deurleefde spiritualiteit van kardinale belang in die bediening.

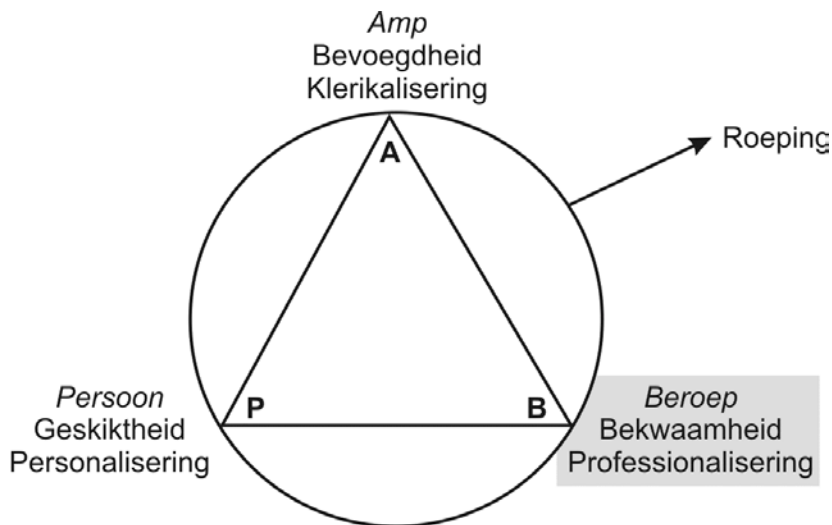
Psigologiese en sosiologiese motiewe speel 'n rol in die besluit om aan te meld vir die bediening. Die motiewe kan nie op sigwaarde aanvaar word nie.

Die kerk het 'n keuringsbeleid nodig om kandidate te begelei om hulle roeping te onderskei.

Die persoon van die pastor word al hoe belangriker en dit is belangrik dat dit begelei sal word om die samehang tussen persoon, amp en beroep te verstaan en te balanseer.

Dit is die taak van die kerkverband om die pastor te bemagtig om dit te doen.

2.4.4 Beroep/bekwaamheid.

In die skema word nou beweeg na die regterkantste hoek, gemerk "B" "Beroep". Jeroense (2000) merk die volgende op. Die pastor is in die eerste plek 'n teoloog. Hy het 'n wetenskaplike opleiding ontvang waarin hy geleer het om op 'n verantwoordelike wyse met tekste om te gaan. 'n Teoloog is iemand wat lees en dan, meer spesifiek, religieuse tekste uit die verlede. Hy het geleer om daardie tekste in breër verband te plaas en te interpreteer.

Die pastor word ook opgelei om mense se lewensverhale te lees en te interpreteer. Nie net word tekste geëksegetiseer nie, maar ook individuele mense en dit vind plaas binne die raamwerk van die evangelie, binne die gemeente. Uit hierdie eksegetiese wil die pastor in 'n helpende verhouding tree met mense om sin te gee aan geloofs- en lewensvrae.

Van Dam (2003:22) omskryf hierdie bekwaamheid as die vermoë om selfstandig met die Woord om te gaan en insig te hê in die Christelike tradisie en wat selfstandig 'n teologiese analise kan doen .

In die bespreking van dit wat later volg, sal die noodsaaklikheid van goeie teologiese opleiding na vore kom. Dit is nodig vir die korrekte hantering van die Woord in die pastoraat . Dit sal ook duidelik word dat tekorte in die pastoraat die gevolg is van swak dogmatiek. Dit beklemtoon die noodsaaklikheid van goeie teologiese opleiding. Dit sluit *volle* teologiese opleiding in en nie *blitskursusse* in byvoorbeeld eksegetiese of dogmatiek nie. In 'n tydperk waarin standarde oor die hele spektrum van onderwys en opleiding val, mag die teologiese opleiding nie deel daarvan word nie, maar behoort eerder die teendeel te gebeur. Dit is noodsaaklik vir 'n

voortgesette goeie versorging, nie net van die pastor nie, maar ook van lidmate in die kerk. Heitink(1996:28) skryf dat as dit op die gebied van geestelike versorging nie goed gaan nie, gaan dit met versorging nie goed nie, 'n stelling wat heelhartige instemming verdien.

Die samehang van beroep en geskiktheid moet ook raakgesien en verstaan word. By geskiktheid is gepleit vir 'n keuringsbeleid waardeur kandidate hulle roeping kan onderskei. Dit impliseer ook dat *een* nie *alles* uitstekend moet kan doen nie. Daar is reeds aangetoon dat roeping 'n roeping is tot 'n totale bediening. Dit beteken nie dat daar nie ook ruimte is vir wat Heitink (2002:282) "gematigde spesialisasie" is nie. Hy dink veral aan differensiasie en funksionele spesialisasie in 'n gemeente. Dit is in baie gemeentes reeds die praktyk. Nel (2004:612) vul dit verder aan: "Die geheel is nie onoorsigtelik nie, maar die behartiging van al die 'komponente' van die geheel is nie meer moontlik nie. ... 'n Kontekstuele verpligting tot alle vorme van bediening verander nog niks aan die beginsel nie. *Roeping tot voltydse bediening, 'n roeping tot alle vorme van bediening in die gemeente, impliseer nie uitmuntendheid in elke vorm van die bediening nie.*"

Die feit is egter dat daar sedert die tweede helfte van die vorige eeu 'n al hoe groter klem begin val het op die professionalisering van die amp van die pastor. In kort kom dit daarop neer dat daar al meer van 'n pastor verwag word om nie net baie te weet nie, maar om ook baie te kan doen. Die pastor moes ook 'n deskundige word. Dit is 'n tendens wat tans ook in Suid-Afrika in volle swang is. Daar kan nie beswaar teen die ontwikkeling ingebring word nie trouens, dit is noodsaaklik. Dit is egter ook medisyne met nuwe-effekte (Heitink 2002:204). Die nuwe-effekte kom na vore in die verhoudings waarin die pastor staan, want die klem val nou op die funksionaliteit van die verhoudings en dit maak egte verhoudings moeilik. Op sy beurt versterk dit weer die saak van maghebber en ondergeskikte in die verhouding. Tog kan geargumenteer word dat juis die funksionele aard van die verhouding groter toenadering moontlik maak met die nodige behoud van afstand.

Hier moet eers net onderskei word tussen verskillende betekenisse van die begrip *professioneel*. *Eerstens* is daar die verband met wat ons 'beroep' sou kon noem; *tweedens* is daar die onderskeiding tussen professioneel en amateur en *derdens* die algemene gebruik waar: "...*professional means 'qualified' or 'competent' or even simply 'well-done'*". (Nel 2004:591.) Hier word die begrip in sy eerste en tweede betekenisse gebruik.

Die beginsel wat die kerk hier moet vestig is die van *life long learning* (Senge 1990:11). Dit pas in die Bybelse beeld van die mens dat die mens voortdurend verander. Lewenslange leer is maar een deel van die verandering.

Die onderskeid tussen professioneel en professionaliteit moet uitgespel word deur te omskryf wat onder professioneel bedoel word. Vir Van Dam (2003:22) lê die professionaliteit van die pastor in:

Aanpasbaarheid: Wat ook die weerbaarheid, teen dit wat ongewens is, insluit.
Reseptiwiteit: Die vermoë om te kan ontvang, wat die ontwikkeling van die eie spiritualiteit insluit. Die vermoë om keuses te kan maak.
Distansiëring: word omskryf as die bestuur van die spanning afstand/nabyheid.
Kreatiwiteit: Dit is om tussen kultuur en tradisie te kan beweeg en in scenarios te kan dink.

2.4.4.1 Samevatting.

Die pastor is 'n opgeleide teoloog wat tekste en mense se verhale kan lees en hermeneuties kan integreer.

In die beroep van die pastor word al meer klem geplaas op die deskundigheid van die pastor. Dit is 'n noodsaaklike ontwikkeling wat die weg vir spesialisasie oopmaak.

Wanneer hierdie klem egter oorgaan in professionalisering, word die pastor 'n funksionele, en helaas, beperkte deskundige.

2.4.5 Die kompetensies/bekwaamhede van die pastor.

Die pastor verkry sy kompetensies deur teologiese opleiding. Tans is teologiese opleiding onder die soeklig in die NG Kerk en vind daar ook besinning oor die saak plaas. Dit is egter nie net in die NG Kerk waar die besinning plaasvind nie. Teologiese opleiding wêreldwyd verkeer in 'n krisis (Maré 2005:432). Gibbs (2001:93) wy 'n hoofstuk aan teologiese opleiding onder die titel: *From schooling professionals to mentoring leaders*. Hy kom onder andere tot die gevolgtrekking dat pastors wat in die Amerikaanse terapeutiese model opgelei is, swig onder die druk van hulle pastorale las en dat hulle nie energie oor het vir hulle taak van strategiese leierskap nie (Gibbs 2001:105). Maré (2005:434) gee 'n probleemstelling met opmerkings van AGS pastore oor hulle opleiding. Dit kon net sowel uit die NG Kerk se klas van 1980 aan UP se monde gekom het.

Daar kan nie hier op die hele kwessie van teologiese opleiding ingegaan word nie. Een aspek wat tog genoem word en waarvoor stemme ook in die NG Kerk opklink, is die saak van kerkgebaseerde-opleiding, waar die kerk self instaan vir die opleiding van pastors. Die gevaar van hierdie tipe opleiding is dat dit so gefokus is op vaardigheidskepping dat daar nie goeie teologiese onderbou is wat die egtheid van groei kan beoordeel nie (Gibbs 2001:101). Saam met Gibbs (2001; vergelyk Nel 2005) word tot die gevolgtrekking gekom dat die weg eerder gevind moet word in die samewerking tussen kerk en universiteit.

Oor wat die teologiese opleiding aan die pastor moet bied, kan saam met Van der Ven (1998:110) die volgende gestel word:

Kennis: Dit is die vermoë om gestruktureerde inligting narratief en konseptueel te reproduseer.

Insig: Dit is die vermoë om gestruktureerde inligting narratief en konseptueel te produseer.

Vaardighede: Dit is die vermoë om metodes en tegnieke in konkrete situasies volgens die eise van die werk te gebruik.

Houding: Dit is die affektiewe evaluerende oriëntasie wat 'n professionele persoon tot die beskikking het om die werk op 'n gepaste wyse te doen.

Met die nagaan van die literatuur blyk dit dat baie skrywers oor die pastoraat nie ingaan op die bekwaamhede/kompetensies van die pastor nie. Wanneer hulle dit wel doen, word dit gewoonlik uit die bepaalde perspektief van waaruit hulle skryf, gedoen. Dit is jammer want 'n gebrek aan omskrywing van benodigde kompetensies is 'n struikelblok in die tekening van die profiel van die pastor. Wanneer die omskrywing van pastoraat gedoen word (hoofstuk 4), sal aangetoon word dat elke perspektief op die pastoraat 'n bydrae te lewer het en dat die kompetensies wat aangedui word, almal belangrik is vir die pastor. Die ideaal sou wees dat elke pastor oor al die genoemde kompetensies moet beskik, maar dan sou mens op die end weer soek na, wat Kaptein noem, meer as 'n vierpotige dier. Daar moet dus na kernkompetensies gesoek word.

Adams.

In *Competent to counsel* (Adams 1970:59-64) word Rom 15:14 aangehaal: "Maar ek self ook, my broeders, is oortuig aangaande julle, dat julle self ook vol van goedheid is, vervuld met alle kennis, in staat om ook mekaar te vermaan (OAV). Daarby voeg Adams ook nog wysheid uit Kol 3:16: "Laat die woord van Christus ryklik in julle woon in alle wysheid."

Alhoewel die waarheid van Adams se stelling nie in twyfel te trek is nie, is die manier jammer waarop hy die Woord gebruik om by fundamentele stellings uit te kom.

Clinebell.

Daar is 'n terapeutiese driehoek (Clinebell 1984:416) wat, as dit teenwoordig is by die pastor en deur die pastorant waargeneem word, die verhouding bevorder waardeur heling en groei bewerk word. Die drie is:

Kongruensie wat in hierdie konteks opregtheid, integrasie en openheid beteken.

Nie-besitlike warmte wat vir Clinebell onvoorwaardelike agting en eerbied beteken.

Empatiese verstaan is om na die ander persoon te luister met 'n omgee bewussyn.

By hierdie driehoek voeg Clinebell nog drie ander by:

'n Stewige besef van die pastor se identiteit.

Die terapeutiese houding wat hy by Nouwen oorneem en wat die "*wounded healer*" genoem word.

Persoonlike lewendigheid. As die pastor die lewe in sy volheid by ander wil aanwakker, moet die pastor self leer om so vol as moontlik te lewe.

Ook die waarde van hierdie kompetensies word nie bevraagteken nie. Dit is egter jammer dat Clinebell die gesprek beperk tot beraders. In die hoofstuk oor pastoraat sal die grens tussen pastoraat en beraad getrek word en in daardie lig is Clinebell se omskrywing tog beperkend .

Jentsch

Jentsch (1989:52) onderskei drie kompetensies vir 'n pastor: *Sagen, Geben und Sorgen*.

Sagen: Vir die moderne pastor is die verhouding voorop en nie die verkondiging nie. Hy merk tereg op dat die verhouding ook 'n ideologie geword het. Die inhoud tree terug agter die vorm, die evangelie agter die metode en die getuienis agter die berading. Hy vra dan die vraag of die pastor niks meer te sê het nie. Die nood van die kliënt en die oriëntasie van die pastor kan op die duur nie kompetensie vir die pastor wees nie. 'n Pastor kan net *wees* deur die roeping en die opdrag van Matteus 28:19. Die *wat* en die *hoe* van die pastor kan nie geskei word nie. "*Weder das Verbale noch das Non-Verbale macht ein pastor selig.*" (Jentsch 1989:54.) Die pastor moet met sy hele persoon die Heer aankondig. Hierdie klem van Jentsch blyk onontbeerlik te wees vir 'n profiel van die pastor. In die lig van wat later omskryf sal word as die kritiese en omstrede rol wat die Woord in die pastoraat speel, wil die skrywer die term "kommunikasie van die evangelie" invoeg wat dan gekies sal word vir die verkondigingsaspek van die pastor se werk onder hierdie kompetensie.

Geben. Jentsch (1989:60) gebruik die term in die sin van *begenadigde*. Vir Jentsch, soos vir hierdie studie, het dit die belangrike implikasie dat die pastor nie minder mag gee as wat hy self ontvang het nie. Die pastor moet ook daarmee rekening hou dat die Heer ook met nulle somme kan maak en ook daaruit iets kan skep.

Sorgen: Dit beteken besorgdheid. Die pastor is in die naam van Jesus besorg oor die saak van God, terwyl hy terselfdertyd mense ernstig neem (Jentsch 1989:63). Jentsch wil nie die beeld van die herder heeltemal laat vaar nie. Alhoewel die beeld onpopulêr geword het, is daar weer herwaardering daarvoor. Een van die probleme met die gebruik van selfs Bybelse beelde en metafore is dat dit nie by beelde bly nie, maar teologie en later absolutisties word. Herwaardering van die herdermetafoor sal daartoe lei dat die pastor as beeld van die nuwe bestaanwyse in Christus gesien kan word. Vir Jentsch het die pastor beslis 'n toekoms.

Alhoewel die opmerkings van Jentsch kom uit sy boek *Der Seelsorger* en meer op die pastoraat gemik is, is dit in ooreenstemming met die keuse van *pastor* as omvattende term vir wat die dominee genoem word. Daarom is dit ook nodig om dit deel van die kompetensies van die pastor te maak.

Van der Meulen

Aan die einde van sy bespreking van die pastor as reisgenoot vra Van der Meulen (2004:277) watter kompetensies die pastor moet hê en onderskei dan vier: amptelik, hermeneuties, kommunikatief en mistagogies.

Amptelike kompetensie

Van die amp is reeds rekenskap gegee onder die identiteit van die pastor. Dit toon egter dat identiteit en kompetensie by die pastor baie nou verweef is. Die pastor moet in dit wat sy identiteit bepaal, ook bepaalde kompetensies hê. Die amp word nie weer hier bespreek nie. Daar word hier slegs toegevoeg dat die pastor in sy amp die vertroue van mense moet geniet. Dat dit vandag in Suid-Afrika van sowel die kerk as pastor waar is, mag na 'n teenstrydigheid klink, maar dit is so. Daar is baie verhale waar pastors die vertroue misbruik het, nogtans bly die vertroue staan (Van Dam 1994:87-107).

Hermeneutiese kompetensie

Met hierdie kompetensie word bedoel die interpretasie van die verhaal van mense en van die verhaal van God. Dit gaan egter ook om meer as om die verhale te interpreteer, dit moet ook verbind kan word. 'n Pastor met hierdie kompetensie moet kan pendel en weet wanneer om meer te vertoef by God se verhaal en wanneer meer by die pastorant se verhaal.

Kommunikatiewe kompetensie

Wanneer Van der Meulen (2004:279) hierdie kompetensie onderskei, onderskei hy tussen intrapersonlike kommunikasie en interpersoonlike kommunikasie. Onder die intrapersonlike kommunikasie word ook die pastor se kommunikasie met God gereken. Onder hierdie kompetensie behoort die empatiese luister ingesluit te word.

Mistagogiese kompetensie

Met mistagogie word bedoel die inleiding in die geheim van die heil. As kompetensie dui dit op die vermoë om die mens te begelei in die omgang met God en vorm deel van geestelike begeleiding (Van der Meulen 2004:280). (Sien 4.2.1.2.)

Integriteit

By hierdie lys van kompetensies hoort ook integriteit. Dit word deur Ezell (1995:83) beskryf as 'n hoë standaard van lewe wat gebaseer is op 'n persoonlike kode van moraliteit en wat nie swig voor die nukke van die oomblik of die wil van die meerderheid nie. Integriteit is nie reputasie of sukses nie. Dit is die somtotaal van wie die pastor *is* en van wat hy *doen*. Die oorsprong is geleë in wie die pastor is en manifesteer in hoe hy lewe.

Kreatiwiteit

Hoe meer gevorderd tegnologie raak en hoe meer toeganklik dit selfs vir kleiner gemeentes raak, hoe meer sal die pastor moet meeding met ander bronne om die gemeente se aandag te behou. Daarmee word nie gepleit vir byvoorbeeld preke wat in "powerpoint" aanbiedings verval nie, maar vir nuwe wyses waarop die ou boodskap oorgedra word sonder om die boodskap self te verander.

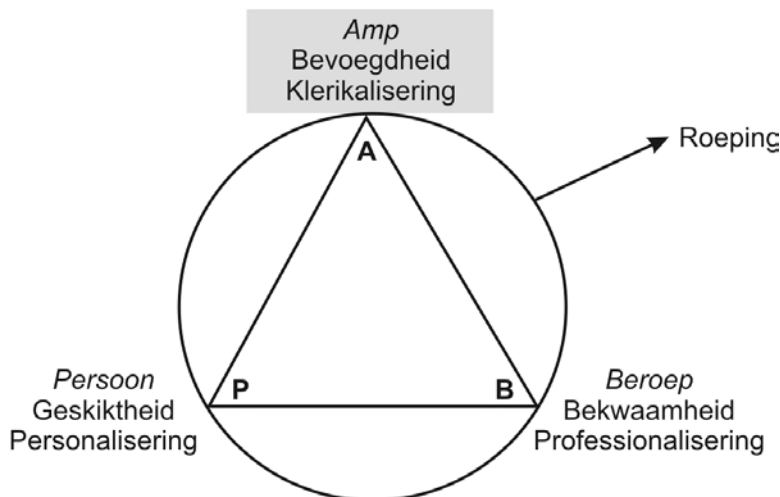
2.4.6 Opmerkings

Dit is duidelik dat hierdie beskrywing van identiteit en kompetensie nie volledig is nie, en dat sommige van die kompetensies ook tyd bepaald is en dat dit tans meer op die voorgrond staan as ander. Die gevaar bestaan ook dat die kompetensies en identiteit op 'n geforseerde manier op mekaar gepas word en kunsmatige konstruksies tot gevolg kan hê. Trouens, nadat verskillende modelle op die proef gestel is, is besluit om 'n ander weg te volg. Alle beskikbare omskrywings van die taak van die pastor deel die pastor se taak in twee hoofkomponente in: verkondiging (kommunikasie) en pastoraat. Wanneer mens die kompetensies aanteken wat daarvoor nodig is, word dit duidelik dat al die kompetensies nodig is vir beide komponente. Dit word dan duidelik dat die kenmerke van identiteit en kompetensie saamval. Die pastor moet dus ook kompetensie hê op die vlak van wat hy is.

Die pastor is dus 'n persoon waar die *wie hy is* nie geskei kan word, van *wat hy doen* nie. Klaarblyklik is dit meer so as in baie ander beroepe en dra dit by tot stres en uitbranding en verhoog die behoefte aan pastorale versorging.

Vir die pastor geld: *Wie hy is, is wat hy doen.*

2.4.7 Bevoegdheid/amp.

In die skema word daar nou beweeg na die boonste punt van die driehoek, gemerk "A" "Amp/bevoegdheid".

Wanneer oor bevoegdheid gepraat word, kom die amp ter sprake. Daar is min sake in die kerklike lewe waaroor daar soveel onsekerheid bestaan as oor die amp. Dit is egter van kardinale belang om hierdie aspek van die identiteit van die pastor te omskryf. Elkeen moet met sy bevestiging op die volgende vraag antwoord: "Is u oortuig dat God self u tot hierdie diens geroep het?" (NGK, 1988:123).

Omskrywing

Vir Van Dam (2003:22) is iemand bevoeg vir die amp as die persoon daartoe gemagtig is. Dit hou die volgende in:

Die pastor is beroep en verbonde aan 'n amptelike vergadering.

Om verbonde te wees aan die gemeenskap van die gelowiges.

Om te verstaan wat die simboolfunksie van die amp is.

Lekkerkerker (1971:6) begin sy bespreking met die vraag of die amp verstaan moet word as 'n *gesagvolle koms* tot die gemeente, soos in die Hervormde Kerk (Nederland), of as 'n *verbesondering van die amp van die gelowige*. Sy konklusie is dat die amp meer is as 'n funksie: dit is 'n opdrag: die opdrag van verkondiging en dit is 'n opdrag wat mens nooit laat los nie (Lekkerkerker 1971:213). Hierdie vraag: *gesagsvolle koms*, of: *opkomend uit die amp van die gelowige* is van die grootste belang vir die identiteit van die pastor.

Nauta (1971:47) wys daarop dat in ou kerkordes, *amp* beskryf is as dienste. Teen 1970 word dit omskryf as die opdrag van Christus waarin die dienswerk in die kerk aan sekere persone toevertrou word. Die belangrike punt is die verbinding van amp en dienswerk. In dié verband skryf Pont (1979:11), dat *amp* 'n betrekking of posisie is. Hy maak egter tereg die opmerking dat *amp* nie meer korrek weergee as wat die Nuwe Testament met *diakonia* bedoel nie. Pont (1979:11) se definisie van die amp is dan: "...mense wat deur Christus geroep word om 'n taak in en ten behoeve van die evangelie en die gemeente te verrig ...".

Trimp (1982:6) verstaan onder *amp* 'n opdrag wat deur God gegee is vir 'n voortgesette en institusioneel bepaalde dienslewering aan die gemeente met die oog op die gemeente se interne en eksterne opbou. Vir Trimp is dit belangrik dat die terme *amp* en *diens* nie gewissel mag word nie. *Diens* is die *wyse* waarop die opdrag uitgevoer word. Hierdie opmerking moet saamgelees word met Nauta (1971:48) dat *amp* en *dienswerk* nie geskei mag word nie, die dienswerk gee inhoud aan die amp.

Hieruit moet twee bakens geplaas word wat vir die identiteit van die pastor as ampsdraer belangrik is:

Die gemeente oefen nie gesag uit oor die ampte nie (Nel 1982:19). Dit beteken dat die amp nie uit die algemene priesterskap van die gelowiges kom nie, maar uit die hart van God.

Die pastor as ampsdraer is 'n dienskneg wat nie oor die gemeente moet heers nie, maar dit moet dien.

Die omskrywings hierbo het een saak in gemeen en dit is die diens *in, aan* en *ten behoeve van* die gemeente. Wat ontbreek, is die visie wat gegee is in die omskrywing van roeping as die totale bediening van die pastor *in, aan* en *deur* die gemeente. Die A-Z (2007:2) vat beide aspekte *aan* en *deur* die gemeente soos volg saam: "Die ampsgedagte veronderstel steeds dat God uiters belangrike bedieningsverantwoordelikhede aan sy volk of kerk toevertrou het, waarvoor die

ampte as bedieningskanaal moet dien. In die kerk van Jesus Christus is daar net een dienswerk, die dienswerk van Jesus Christus. Alle ander dienswerk is deelname aan die werk wat Christus deur sy Gees doen." Asook: "Die groeiende besef van die belang van missionêre kerkwees het ingrypende gevolge vir die verstaan en verruiming van die rol van ampte en in die besonder die rol van die predikant. Predikante word nie net opgelei om bestaande gemeentes in stand te hou nie, maar ook om as gestuurdes deel te neem aan God se sending na die wêreld. Die apostoliese karakter van die kerk en ook die taak van die predikant word sterk beklemtoon. Dit beteken onder meer dat die tradisionele verstaan van die bevoegdheid van 'n predikant wat slegs binne gemeentelike verband kan funksioneer, nie langer gehandhaaf kan word nie; en dat die verlening van bevoegdheid om uitdrukking te gee aan die missionêre karakter van die kerk, wat kerkverband insluit, dringend noodsaaklik is."

Dit is in ooreenstemming met Ef 4:11, waar die gawes persone is wat besondere gawes ontvang het as geskenk wat Christus aan sy kerk gee as georganiseerde funksionerende gemeenskap (Roberts 1983:114-119). Die punt wat Paulus wil stel, is dat Christus in die vorm van begaafde persone die middele voorsien waardeur die groot verskeidenheid van persone in die kerk saam die opbou van die een liggaam dien. Die woord "gee" tree hier op vir die gedagte van "daarstel" of "aanstel". Die "gee" is in die verlede tyd. Christus het met sy hemelvaart nie net genadegawes uitgedeel nie, maar daardeur 'n patroon van lewe vir die kerk geskep. Die klem val nie op die persone wat die gawes ontvang het nie, maar eerder op die ampte, of funksies, wat hulle in die kerk het. Die doel van die ampsdraers is die toerusting van die gelowiges vir hulle diens.

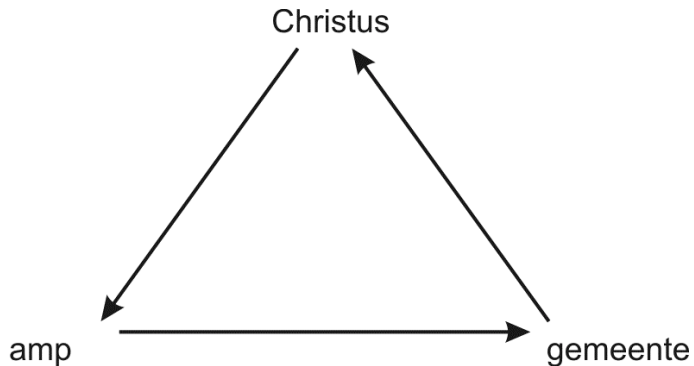
Rondom die begrip "toerus", skryf Roberts (1983:117) soos volg: "Die selfstandige naamwoord wat die gedagte van toerus hier weergee, kom slegs hiér voor in die Nuwe Testament, alhoewel dit verband hou met 'n werkwoord wat meermale voorkom. Die woord self word dikwels buite die Nuwe Testament aangetref - waar dit aangewend word in 'n hele aantal verskillende betekenisse. Onder hierdie betekenisse is daar verskeie wat daarmee te doen het dat iets of iemand in staat gestel word om te doen wat van hom verwag word, dit wil sê om reg te funksioneer. Die woord *toerus* gee wel aan hierdie gedagte uitdrukking, maar dit het 'n gelade term geword wat hoofsaaklik die gedagte aan 'n soort innerlike, "geestelike" groei oproep. Die gedagte wat Paulus wil oordra, is dié van bekwaamaking. Die lede van die kerk moet bekwaam gemaak word om hulle diens te kan uitvoer. Ons kan dit hier die beste weergee met die gedagte van opleiding. Die doel van die Oorwinnaar met die gee van begiftigdes in die kerk, is om die lede op te lei sodat hulle hulle *diens* op 'n bekwame wyse kan uitvoer."

Verskillende benaderings tot die amp

Heitink (1977: 363), met wie Rossouw (1988:359) ooreenstem, poog om die verskillende standpunte rondom die amp soos volg te verwoord :

1. **Christus** → **amp** → **gemeente**. Dit is die hoogkerklike model wat veral in die Lutherse en Katolieke wêreld voorkom. Die amp is hier 'n heilsbemiddelende instansie tussen Christus en die gemeente. Heitink meen tereg dat die amp oorskat word en dat die ampsdraer oorvra word.

2. **Christus** → **gemeente** → **amp**. Dit is die laagkerklike model. Die amp is 'n verbesondering van die amp van alle gelowiges. Hier word die amp, volgens Heitink, weereens tereg onderskat. Die "teenoor" van die amp en die gemeente namens Christus, val weg en die gemeente word oorvra.

In hierdie model, wat uit die reformatie kom, is die amp en die gemeente elk in 'n eie verhouding tot Christus en met 'n eie verantwoordelikheid en staan in 'n wederkerige verhouding tot mekaar.

Die vraag is waar die NG Kerk in hierdie skemas inpas. Die kerk is en wil 'n gereformeerde kerk wees. Dicks (2002:216) bevind dat die kerkorde gebaseer is op die Skrif en op wat die kerk in sy belydenisskrifte bely. Hoewel dit waar is, moet daarmee rekening gehou word dat daar in die historiese ontwikkeling van die amp van pastor, ontwikkelings plaasgevind het wat, hoewel onbedoeld, nie rym met die belydenisskrifte nie. Dicks (2002:216) se bevinding dat die kerkorde die spanning in die bedieningspraktyk voldoende verantwoord, word egter bevestig.

Wat die pastor in die praktyk geword het, plaas die NG Kerk nie suiwer in die gereformeerde model nie, maar effens nader aan die hoogkerklike model. Daarmee word nie bedoel dat die amp van leraar in die NG Kerk 'n heilsbemiddelende funksie het nie, maar dat die amp oorwaardeer word teenoor die ander ampte en dat die pastor tog in 'n mate tussen die lidmaat en Christus staan.

2.4.7.1 Verandering in die ampsrol van die pastor.

i) Skaalvergroting.

Skaalvergroting beteken dat die lewe groter geword het. Die manier waarop die kerk georganiseer word het ontstaan en is gebaseer op 'n tyd toe die lidmate van die kerk in 'n baie klein samelewing geleef en gewerk het. Hierbinne kon die mens aan al die onderdele van daardie samelewing behoort (skool, werk, kultuur en kerk) sonder dat die dele in konflik met mekaar kom. Die gevolg was dat klein gemeentes in die kerk ontstaan het met 'n dominee wat die gemeente in hulle totale lewe kon begelei (Kaptein 1966: 74).

Die lewe van 'n mens speel nie meer binne die grense van 'n bepaalde gemeente af nie. In kleiner gemeenskappe gaan die kinders dikwels in ander dorpe skool, inkopies word in ander stede met groot sentrums gedoen. In groter sentra gebeur dit dikwels dat 'n persoon tussen stede pendel om te werk. In die Suid-Afrikaanse konteks gebeur dit al meer dat kinders in die buiteland is en vir kort tydperke die ouerhuis besoek. Massakommunikasie is besig om ons lewens te modelleer. Die gevolg is dat mense net soveel (of meer) tyd buite as binne die gemeentegrense deurbring.

Dié situasie word dikwels bestuur deur te sentraliseer. In die kerk gebeur dit al meer dat gemeentes saamsmelt. Wat in baie van die gemeentes wat oorbly gebeur, is dat 'n wanhopige stryd gevoer word om te bewaar wat bestaan. Gemeentes veg om hulle selfstandigheid te behou. In die proses word groot opofferings gemaak deur gemeentelede en pastors. Die uitwerking daarvan op die pastor is enorm. In hierdie situasies word die pastor wat Christus se werk op aarde moet voortsit en 'n koninkryk moet vestig, dus positief en opbouend moet werk, gereduseer tot 'n bewaarder van 'n situasie wat geen bestaansmoontlikheid meer het nie. Baie pastors in soortgelyke situasies getuig dan ook dat dit hulle belewenis is, dat al hulle stryd niks ander is as 'n uitstel van die onvermydelike nie: die sluiting van 'n gemeente.

Dit hoef nie beredeneer te word nie dat mense wat hulleself in hierdie situasies bevind, pastoraal begelei moet word. Die vraag is: hoe en watter vorm neem pastoraat in hierdie omstandighede aan? Dit is in dié verband dat Klink (1970: 1) se definisie van pastorale werk as die gehele kompleks van aktiwiteite wat uitgevoer word deur 'n persoon in sy hoedanigheid as leier van 'n godsdienstige gemeenskap, ter sake is. Pastoraat in hierdie omstandighede sal meer moet insluit as die luister na iemand, bemoediging en gebed. Dit sal ook in die vorming van voortgesette opleiding van pastors moet plaasvind om hulle in die bediening te skool om soortgelyke situasies te bestuur. Maar ook studente sal gedurende hulle aanvanklike opleiding daarop voorberei moet word dat hierdie tipe situasies vir hulle in die bediening mag wag en hoe hulle dit dan moet bestuur. 'n Ander vorm wat pastoraat in hierdie omstandighede sal moet inneem is struktuurverandering in die bediening. Kaptein (1966:128) merk tereg op dat die struktuur waarby die pastor as voltydse amptenaar die hele verantwoordelikheid vir alle aspekte van die kerk se werk in die wêreld moet dra, terwyl hy eintlik alleen verantwoordelik is vir 'n beperkte

geografiese gebied waarbinne die gemeente se lewe maar ten dele afspeel, het 'n onmoontlike konstruksie geword.

Om pastors te begelei om skaalvergoting te kan bestuur, sal die kerk struktuurveranderinge in die bediening moet aanbring.

ii) Werk in 'n situasie waarin daar wantroue is in institusionele gesag.

Daar is wantroue in institusionele gesag. Gesag se basis word al minder in status geplaas en al meer in verhoudings. Iemand kry gesag nie op grond van sy posisie nie, maar dit word verdien op grond van integriteit (Gibbs 2001:72). Die wêreld gee al minder aandag aan georganiseerde godsdienstige groepe (Hobgood 1998:13). Lidmate sien die kerk as 'n vrywillige organisasie waarvoor die mens self kan besluit wanneer hy moeg is daarvoor. Die moderne vraag is: "*What's in it for me?*" (Nel 2003:24.) Al meer word uitsprake gehoor soos: "Ek glo nog, maar behoort nie meer aan 'n kerk nie." En: "Die kerk raak my nie." Die eerste uitspraak word gemaak deur mense met 'n goeie kennis van die Christelike geloof en 'n tradisionele Christelike spiritualiteit. Die tweede uitspraak word gemaak deur mense wat sonder kontak met godsdienstige instellings grootgeword het. Dit is mense met 'n vae spiritualiteit en wat 'n persoonlike teologie ontwikkel het (Nel 2003:21). Die tyd waarin ons leef, kan beskryf word as 'n tyd van geringskating (Hobgood 1998: 24). Baie mense leef nou met 'n houding waarin hulle nóg die kerk ondersteun, nóg die kerk teenstaan. Baie gelowiges vorm groepe en vermy doelbewus kontak met enige godsdienstige liggaam. Hierdie tendens het 'n geweldige impak op die pastor. Hy kom uit 'n kerklike tradisie van gesag waar die kerk, en daarmee saam die pastor, baie kontrole oor mense uitgeoefen het. Kontrole is om te besluit wat mense mag doen en wat nie. Waar gesag op grond van integriteit verdien word, gaan dit meer oor die aanspreeklikheid wat mense het oor wat hulle self besluit het om te doen.

Hierdie saak het implikasies vir die pastor. Pastors is mense wat nogal behoefte het aan beheer (Evans 1986:29). Moorer (1986:29) toon aan dat pastors geneig is om leierskap en kontrole in verhoudings uit te oefen. Al is hierdie nie 'n algemeen geldende verskynsel vir die pastor nie, beteken dit nogtans dat daar baie pastors is wat daarvan hou om kontrole uit te oefen terwyl daar in die omgewing al meer wantroue in hierdie wyse van optrede is. Die pastor in die een-en-twintigste eeu moet dus leer om minder kontrole oor mense uit te oefen en hulle meer aanspreeklik te hou vir hulle optrede. Daarby moet die pastor leer om aan te pas en te werk in 'n omgewing waar hy nie meer gewild is of as noodsaaklik beskou word nie.

iii) Groter diversiteit in die kerk.

Hierdie is so 'n omvangryke onderwerp dat hier net enkele opmerkings gemaak kan word.

Daar bestaan nie meer so iets as 'n tipiese NG Gemeente nie. Daar is gemeentes waar die pastor nog met toga en wit das preek en waar vrouens nie op die kerkraad mag dien nie en kinders nie nagmaal mag gebruik nie. Dan is daar ook gemeentes waar daar nie meer 'n kansel of orrel is nie. Hierdie diversiteit is nie van so 'n aard

dat mens bloot gemeentes van mekaar kan onderskei nie. Hierdie diversiteit is ook binne gemeentes. Op 'n besoek aan 'n gemeente in die Wes-Kaap vind mens vier lokale waar elke Sondagaand vier verskillende aanddienste, elkeen met sy eie karakter, aangebied word. Daar is egter 'n diversiteit wat nie baie genoem word nie, maar wat definitief teenwoordig is en in ag geneem behoort te word. Almal praat van die postmodernistiese tyd waarin ons ons tans bevind. Niemand kan ontken dat baie van die kenmerke van die postmodernisme baie duidelik teenwoordig in ons wêreld is nie. Tog kan mens ook nie ontken dat ons in Suid-Afrika nog nie die volle bloei van die modernisme beleef het nie en dat daar baie van ons lidmate is wat nog premoderne kenmerke vertoon en standpunte handhaaf.

Die diversiteit kom ook na vore in die verskillende spiritualiteitstipes wat in gemeentes aangetref word. Die onderskeid wat getref word, is nie meer net tussen 'n tipies Gereformeerde en 'n Pinkster of charismatiese spiritualiteit nie, maar tussen omtrent elke skakering daarvan wat te voorskyn kom met nuwere ontwikkelinge soos aangedui in die gewilde werke van Norman Walsh en Dan Browning se omstrede rolprent *The Da Vinci Code* 2006. Aan die ander kant is daar baie lidmate wat ouer geestelike dissiplines herontdek en probeer toepas. Werke soos Foster, "The Celebration of Discipline" word herdruk en skrywers soos Nicol se "Die gebed van die hart" gee nuwer perspektiewe daarop. Die diversiteit word verder beklemtoon deurdat daar nie 'n skeiding tussen oud en jonk in hierdie verskillende groeperinge is nie.

iv) Groter klem op die pastorale rol van die pastor.

Wanneer gepraat word van 'n groter klem op die pastorale rol van die pastor is daar verskeie redes daarvoor.

Eerstens is daar, soos in hierdie hoofstuk aangetoon, 'n herwaardering van die roeping van die pastor. Hy is nie net tot die prediking geroep nie maar tot die totale bediening. Die deel van die totale bediening wat in baie mense se beskrywing van die pastor ontbreek, is die pastorale funksie van die pastor.

Tweedens is daar 'n veranderde siening van die pastoraat. Selfs die siening van die pastoraat het te doen gehad met die prediking. Vergelyk Thurneysen (1980:14) se omskrywing van die pastoraat as 'n spesiale vorm van prediking aan die enkeling. Daardie siening is deur die jare sowel ontleed as gekritiseer; 'n siening waardeur soveel verskillende wyses van pastoraat tot stand gekom het. Die invloed van die Amerikaanse pastoraat op ons eie pastoraat is dat dit al meer die karakter aanneem van 'n helpende verhouding met terapeutiese kenmerke. Peterson (1992b:2) wys daarop dat die laaste twee geslagte se pastors gedomineer is deur literatuur uit die gedragswetenskappe. Ons leef in 'n tyd van vinnige veranderings. Baie van die dinge wat 'n pastor vandag moet hanteer, was tydens opleiding onbekend: vigs en, ondenkbaar, gay huwelike en aborsies. Daar is kwantumspronge gemaak in kennis en tegnologie en dit laat baie pastors dink dat wat in die verlede gewerk het eenvoudig nie vandag meer kan werk nie. Dit veroorsaak 'n siening dat die pastor, wat al klaar nie genoeg tyd het nie, meer van sy tyd moet spandeer om op datum te

kom. Heropleiding is nodig, die jongste inligting moet bekom word, nuwe tegnieke moet bemeester word om die pastor in staat te stel om sy werk te doen. So 'n benadering, alleen, veroorsaak 'n groot skuif in die pastor se werk en tydsbesteding in die rigting van die pastoraat.

Een van die laste van die gevestigde kerke is die groot *external constituencies* wat bestaan (Gibbs 2001:73). Dit is onaktiewe lidmate wat skielik aktief word as daar skielik 'n krisis ontstaan. Ons leef in 'n tyd waarin die familiestruktuur onder soveel druk is en daar soveel disfunksionele families is, enkelouer gesinne en 'n verouderende bevolking, wat alles veroorsaak dat die pastorale belading van die pastor al meer toeneem. Onder die lidmate wat die NG Kerk, en die meeste ander Afrikaanse kerke met hoofsaaklik blanke lidmate uitmaak, is daar die toenemende verskynsel van rasionalisasie en werkloosheid wat 'n pastorale lading op pastors veroorsaak.

V) Klerikalisering.

Klerikalisering vind plaas as daar eensydig klem op die amp gelê word en die samehang tussen geskiktheid, bekwaamheid en bevoegdheid verlore gaan. Wanneer die amp eensydig beklemtoon word verdwyn die persoon agter die amp.

Daar is genoem dat ander skrywers die bevoegdheid eerste plaas, ten minste numeries, wanneer hulle oor die saak skryf. Tog is bevoegdheid kronologies die laaste wat gebeur voordat iemand 'n pastor kan word. Die geskiktheid en bekwaamheid behoort eers vasgestel te word voordat die kerk bevoegdheid deur legitimisasie kan verleen. Dit is egter ook waar dat, soos deur Rulla (sien 2.4.2.9) aangetoon, die bevoegdheid in sommige gevalle die invalshoek is waardeur baie kandidate aanmeld vir teologiese opleiding. Dit dui daarop dat die driehoek wat aangegee is as dinamies bewegend in sirkelvormige bewegings verstaan moet word.

'n Laaste opmerking is nodig oor die samehang van die drie aspekte wat die identiteit van die pastor uitmaak. Die drie kan saamgevat word in een begrip: *kompetensie*. Wie kompetent is, sal geskik, bekwaam en bevoeg wees vir die taak van pastor (Heitink 2002:179). Elkeen van hierdie aspekte roep die ander aspekte ook op (Heitink 2002:215).

Aandag aan die persoon van die pastor relativeer die gewigtigheid wat aan die amp verleen word.

Aandag vir die amp korrigeer die eietydse funksionele opvatting van die beroep.

Aandag vir die beroep skep ruimte vir die persoon en die amp en sluit aan by sosiale ontwikkelinge.

Die identiteit van 'n pastor kan omskryf word as 'n persoon wat geskik, bekwaam en bevoeg is om sy roeping uit te leef

2.5. Die toekoms van die pastor.

Wat is die toekoms van die pastor? Wanneer Heitink se skematiese voorstelling op p.18 van hierdie hoofstuk van nader beskou word, blyk dit dat die pastor van links

bo na regs onder beweeg het. Die pastor se rol het verander van dié van 'n openbare amp in 'n publieke kerk na dié van 'n pastor wie se persoon al hoe belangriker word en wat moet voldoen aan die uiteenlopende religieuse behoeftes van lidmate. Die pastor het verskuif van 'n openbare figuur na 'n binnekerklike figuur. Heitink (2002:227) druk dit so uit dat die "beoefenaars van die geloof" die pastor minder waardeer en dat die samelewing die pastor minder respekteer. Alant het reeds in 1970 'n sosiologiese studie na die rol van die pastor in die samelewing gedoen. Sy bevindinge stem ooreen met dié van Kaptein in 1966 en Heitink in 2002. Sy bevinding was die volgende:

Die pastor se rol in die NG Kerk is gesekulariseer.

Wat die gesag van die pastor betref, skryf Alant (1970:76) dat die pastor se gesag onmiskenbaar 'n toegeskrewe gesag was; verbonde aan die pastor se besondere verbintenis met God as sy geroepene en gesant. Dit het verander in die mate dat die pastor se gesag vandag verwerf word deur opleiding, ervaring en persoonlike kwaliteite. Die toegeskrewe gesag het nie verdwyn nie, maar word gekwalifiseer in terme van 'n meer gespesialiseerde rol. Die pastor besit toegeskrewe gesag as hy suiwer kerklik-godsdienstige funksies vervul. Gesag buite dié sfeer word gekwalifiseer volgens persoonlike kwaliteite en deelname (Alant 1970:78).

Ook die status van die pastor het verander. Dit berus ook op persoonlike vermoëns en kwaliteite. Die pastor is nie meer die onaantasbare figuur van vroeër nie, maar tog "anders". Die "andersheid" blyk uit hoë verwagtings wat van hom ook op 'n beperkte gebied, die godsdienstig-kerklike, gekoester word (Alant 1970:79).

Wat die taak van die pastor betref, word die tendens voortgesit wat in die bespreking van die gesag en status bepaal is. Die rol en funksie van die pastor word beperk tot die terrein van die godsdienstig-kerklike. Daar word van die pastor verwag om die absolute waardes te verkondig sonder om dit op voorskriftelike wyse te formuleer (Alant 1970:80). Die gemeentelid wil dat die waardes vir hom of haar blootgelê word, maar wil self aan daardie waardes vorm gee of ander spesialiste gebruik om dit te doen. Die pastor word uitgewys as die persoon wat noodlydendes moet besoek en gereeld huisbesoek moet doen. Krisisgebeurtenisse is, soos in die verlede, ten nouste gekoppel aan die geïnstitusioneerde godsdienstige aktiwiteite waarby die pastor ten nouste betrokke is. Dié bevinding stem ooreen met wat reeds vroeër in hierdie hoofstuk genoem is oor die toenemende pastorale rol van die pastor. Dit wil dus voorkom asof die pastor in die toekoms op sy pastorale rol gaan oorleef.

Dit is duidelik dat die pastor aan funksieverlies ly. Daarom kan Heitink (2002:255) dan ook praat van 'n oorbodige beroep en kan Dawn en Peterson (2000) 'n boek skryf met die titel "*The unnecessary pastor*". Ook Grey (1990:57) se uitgangspunt is 'n funksionele benadering tot die pastor. Beide Heitink en Peterson omskryf egter baie duidelik wat hulle met *onnodig* en *oorbodig* bedoel. Peterson (2000:2) omskryf dit as:

Onnodig in wat die kultuur beskou as belangrik.

Onnodig in wat die pastors self dink waarvoor hulle nodig is, naamlik die spilpunt wat die gemeente bymekaar hou.

Onnodig vir wat die gemeente wil hê die pastor moet doen, hulle voor die kompetisie hou.

Uiteindelik gaan dit daarom dat die pastor deur die ontdekking van die eie onnodigheid ruimte kry om nodig te word. Dit is die tipe aanpak van beide Peterson (1992a;1992b;2000) en Nouwen(1990) wat vir 'n pastor veel bied in die bediening. Die aanpak kan beskryf word as een waar die pastor nie probeer om alles wat as negatief beleef word te vermy of systap nie, maar as gegewe te aanvaar en daardeur diensbaar te word.

Heitink (2002:256) noem sy eie aanpak nugterder en kom tot die konklusie dat wat onnodig is, tog waardevol kan wees. Heitink skryf heelwat oor die toekoms van die beroep maar hy het die deur na die toekoms, vroeër in sy werk, oopgemaak met die skema wat ook hier gebruik word; die van persoon, beroep en amp in ewewig. Die skaal is op die oomblik eensydig gelaai ten gunste van die persoon van die pastor en dus moet die ander twee die skaal weer in balans bring. Die profiel van die pastor is geteken as sy identiteit en sy kompetensies. Die volgende vraag duik op: Wat moet versterk word om die skaal weer in ewewig te bring: die identiteit of die kompetensie? Daar is in hierdie hoofstuk baie gefokus op die identiteit ("being") van die pastor en dit mag blyk dat die identiteit ("being") belangriker is as die kompetensie ("doing"). In van die literatuur wat nagegaan is, is daar hoofstukke getiteld *De pastor in het spel der disciplines* (Heitink 1996:29) en *De pastor in dialoog met andere beroepen* (Faber 1983:109). Dit fokus weer die aandag op die kompetensies van die pastor. Identiteit is iets wat uniek is aan elke mens, maar wat tog kan verander. Kompetensie daarenteen is makliker om te verander.

Die keuse vir 'n benadering om die drie komponente van die profiel van die pastor in ewewig te versterk maak die deur oop vir 'n omvattende en sistemiese benadering van die pastor. Daar moet dus ook ewewigtig op beide die identiteit as die kompetensies van die pastor gefokus word om die balans te herstel. Die fokus op identiteit het nie ten doel om identiteitsverandering nie, maar identiteitsversterking te bewerkstellig. Die implikasie daarvan is dat wat in hierdie hoofstuk oor onder andere keuring geskryf is, oor die hele loopbaan van die pastor toe te pas, en dit is die verstaan van die roeping. Daarvoor is die pastoraat, met al die gereedskap tot sy beskikking, die beste van al die dissiplines in die teologie en die hulpwetenskappe toegerus.

Die pastor het beslis 'n toekoms. Die pastor is egter nie die enigste rolspeler in hierdie saak nie. Waar hierdie studie herhaaldelik daarop wys en pleit dat die ander rolspelers hulle rol moet speel en reg moet speel, mag dit nooit die indruk laat dat die pastor nie self ook 'n rol te speel het nie, trouens die rol wat die pastor self speel gaan van deurslaggewende belang wees. Soos Oswald (1998:209) dit stel: "... *it requires dealing with one tough customer – ourselves*". Jentsch (1989:329) wys ook daarop dat sleutelpersoon in die pastoraat die pastor self is.

2.6. Samevatting.

In hierdie hoofstuk is die vraag gevra wie is die persoon ten opsigte van wie die kerkverband pastoraal moet optree? Die pastor.

Daar is 'n keuse gemaak om van die begrip pastor gebruik te maak en nie dominee of predikant nie.

Die pastor is omskryf in terme van sy identiteit en kompetensies.

Die profiel van die pastor is omskryf in terme van geskiktheid (persoon), bekwaamheid (beroep) en bevoegdheid (amp).

Die roeping van die pastor word as grondliggend tot hierdie driehoek beskou.

Roeping.

Die roeping van die pastor lê ten grondslag van alles wat die pastor doen.

Roeping is 'n roeping tot 'n totale bediening en nie net tot 'n deel, veral prediking nie.

Psigologiese en sosiologiese motiewe speel 'n rol in die besluit om aan te meld vir die bediening. Die motiewe kan nie op sigwaarde aanvaar word nie.

Die kerk het 'n keuringsbeleid nodig om kandidate te begelei om hulle roeping te verstaan.

Vir die pastor om effektief in die bediening te wees, moet die driehoek: persoon, beroep en amp in ewewig wees.

Persoon.

Vir die persoon van die pastor is selfaanvaarding, introspeksie en deurleefde spiritualiteit van kardinale belang.

Die persoon van die pastor word al hoe belangriker en dit is belangrik dat die pastor begelei sal word om die samehang tussen persoon, amp en beroep te verstaan en te balanseer.

Dit is die taak van die kerkverband om die pastor te bemagtig om dit te doen.

Beroep.

Die pastor is 'n opgeleide teoloog wat tekste en mense se verhale kan lees en hermeneuties kan integreer.

In die beroep van die pastor word al meer klem geplaas op die deskundigheid van die pastor. Dit is 'n noodsaaklike ontwikkeling wat die weg vir spesialisasie oopmaak.

Wanneer hierdie klem egter oorgaan in professionalisering, word die pastor 'n funksionele, en helaas beperkte, deskundige.

Amp.

Die bevoegdheid (amp) speel 'n belangrike rol in die identiteit van die pastor. Voortgaande bespreking is nodig sodat die pastor, vanuit die korrekte amperspektief kan funksioneer. Die uitgangspunt is dat Jesus Christus die Groot Ampsdraer is wat 'n enkelvoudige amp beklee het met drie aspekte. Die amp in die kerk ontstaan uit Jesus Christus die Groot Ampsdraer.

Die amp in die kerk is nie genadige surplusse waarsonder die kerk kan klaarkom nie. Die amp ontstaan nie uit die algemene priesterskap van die gelowiges nie.

Veranderinge in die rol van die pastor

Die pastor werk vandag in 'n wêreld waar skaalvergrotinge plaasgevind het.

Daar is wantroue in enige vorm van institusionele gesag waarvan die pastor deel uitmaak.

Die pastor moet groot diversiteit in die kerk bestuur.

Die pastorale uitdagings aan die pastor het aansienlik vermeerder.

Klerikalisering het in die ampswerk van die pastor ingetree.

Die veranderinge in die ampswerk van die pastor noodsaak ook struktuurveranderinge in die kerk.

Indien die skema: persoon, beroep en amp in balans is, kan die profiel van 'n pastor omskryf word as 'n persoon wat geskik, bekwaam en bevoeg is om sy roeping uit te leef.

Die pastor is 'n persoon waar die wie hy is, nie geskei kan word van wat hy doen nie. Dit dra by, meer as in ander beroepe, tot stres en uitbranding en verhoog die behoefte aan pastorale versorging.